ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН ҮДЭР, ЧАС БҮХЭН ҮНЭТЭЙ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гараба.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 175 (11773)

1968 оной июлиин 27, суббото

сэн 2 мүнгэн

ҮРҮҮ ҮҮСХЭЛ ҮГЭДЫН ДЭМЖЭЛГЭДЭ ҮРТЭГ ЛЭ!

нөө жэл унжагай хабар бо- орой болотор шэмэ- хүйтэн байһаншье һаань, совхозуудаймнай саб- бэлшээри дээрэ ба- ургаса ургаа. Хаа үбһэ ногооной ургаса үб- хүрэмэ үндэр, үдхэн бай- хүдөөгэй ажалшад омог йнууд.

хадаа гансашье сагай ула- үргэмжэ бэшэ, харин үшөө эй обкомой II пленумэй бэринүүдые бэелүүлжэ, рес- мнай ажалшадай ябуулжа шанга тэмсэлэй аша дүн- нэ. Колхоз, совхоз бүхэн- лан, бэлшээри һайжаруул- ехэтэй, оньһожоруулагда- н отрядууд гурим журам- хүдэлжэ, үбһэ ногооной ургаса ургуулгада нилээд ехэ үгэһэн юм.

ургасаа һайн шанартай саг соонь хуряажа абаха хэ- рөө колхоз, совхозуудай, бү- дөөгэй ажалшадай эгээн ха- гатай, дайшалхы зорилго зорилгын удха шанарые ажалша хүн бүхэнэй гүн- р ойлгон абажа, ниитын элбэг тэжээл бэлэдхэлгэдэ хань тон шухала.

ашаг шэмэ саашадаа эл- р абажа байхын тула, һү, дэлгэ гүрэндэ худалдаха амжалтатайгаар дүүргэжэ тула нэн түрүүн хүсэд хү- бһэ тэжээлтэй байха хэрэг- д сэхынь хэлэхэдэ, манай олон ажахынууд ниитын гүйсэд хүрэхэ тэжээл бэл- й, ехэдээл һаа, хангагдасы- —80 процент дүүргэдэг, энээнһээшье доошо хэм- р малаа ондо оруулдаг Иимэ үлэн хооһоор ондо мал ашаг шэмээ нэмээхэ- жэл бүри доошонь байдагынь ойлгосотой бэ- Энээн тушаа олон жэлээ- партиин обкомой хоёрдохи дээрэ онсолон тэмдэглэг- Энээниие байгша ондо ха болохогүй.

ай хамта мүнөө үбһэ ху- сагай үни эхилээшье зарим газарта энэ хүдэлмэ- гайруулжа гү, али эмхи гөөр захалжа байһаниинь эй. Зэдын, Захааминай, аймагуудай ажа- һая болотор үб- орооогүй шахуу, унжагайр- гаа. Үбһэ сабшаашье һаа, һүри бодхоогоогүй, бо- оруулжа, шанарынь гу- байһан ажахынууд олон. гол шалтагаан гэхэдэ, тэ- бэлэдхэлгэдэ ёһото удха ша- гүй, саг соогоо һайн бэ- хэжэ шадаагүй.

гэй партийна, советскэ, органууд, колхоз, сов- ай хүтэлбэрилэгшэд эдэ эрид хэмжээнүүдые тотой. Тиин колхоз, совхоз тэжээл бэлэдхэлгын бүхы бүгэдөөрэн элсүүлэгдэжэ, гуримтайгаар үбһэ хуряалга- лагдаха болоно.

талаар Сэлэнгын аймагай нэрэмжэтэ колхозой гэ- хандалга зоригжуулхы, эл- жэшээ бүгэдэндэ боложо дамжаггүй. Тэндэхи кол- д бүхы тэжээл бэлэдхэл- —25 үдэр соо, таряа ху- эхилтэр дүүргэжэ, эрхим бүдүүн, шэмэтэ, вита- тэжээл ниитын малда элбэгээр бэлдэхэ гэһэн уялга бэе дээрээ даажа абаа. Тиихэдээ нёдондонойхиһоо 10 мянган центнерээр ехэ үбһэ абаха гэбэ. Энэ харюусалгатай хүдэлмэри гуримтайгаар ябуулхын тула үбһэ хуряалга дээрэхи ажалай түлөөһые шэнээр, имагтал бэлдэһэн үбһэнэй шанарыень харалсахаар тогтоогоо. Ажалай түлөөһэнэй, мүн бусад урмашуулгын иимэ хэмжээнүүдэй ехэ удха шанартай байхань сохом. Тэдэнэр ниитын малда элбэг ехэ тэжээл бэлдэхын, үбһэ хуряалгаяа эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын түлөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэе гэһэн уряатайгаар республикын хүдөөгэй ажалшадта хандаба.

КПСС-эй обкомой бюро, республикымнай Министрнүүдэй Совет энэ хандалгыень дэмжэжэ, үбһэ хуряалгые эмхитэй гуримтайгаар үнгэргэхын түлөө хүдөөгэй ажалшадай социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень партийна, советскэ, ажахын органуудые, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой түрүү үүсхэл бүгэдын дэмжэлгэдэ хүртэхэнь лабтай.

Үбһэ хуряахадаа шанар тухай онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Ногоо шадаал һаа доогуур сабшаха, сабшалга һүрилэлгэ хоёрой хоорондохи зайе хороохо, шарга дээрэ һүрилхэ, үбһэ ногоо һалхяар үлеэлгэжэ хатааха гэхэ мэтэ хүдэлмэриие һайнаар дүүргэхэ шухала. Тиихэдэ үбһэнэй гурил үйлэдбэрилхэ, набша намаатай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ шухала.

Колхоз, совхозуудай партийна организацинууд үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлмэрилэгшэдые соёл культурын талаар хангаха тухай онсо анхаралаа хандуулха болоно. Агитаторнууд, политинформаторнууд, политэмхидхэгшэд үбһэ хуряалгын звено бүхэндэ хүдэлхэ, хөөрэлдөө, элидхэл, лекци хэхэ, элдэб янзын һонирхолтой мэдээсэлнүүд хүн зондо үдэр бүри хүргэгдэжэ байха, мүн кино, концерт таһалдаха ёһогүй. Энэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ мүнөө таатай зохид арга боломжо бии. Аймаг бүхэндэ, ажахы бүхэндэ шахуу автоклуб, уран һайханай самодеятельностиин коллективүүд, лекторнүүдэй, элидхэлшэдэй бүлэгүүд бии гээшэ. Соёлой эдэ хүсэнүүдые шадамараар эмхидхээ һаа, ашань ехэ байха.

Үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэг харюусалгатай байхаһаа гадна, тэрэниие эмхидхэжэ шадаха хэрэгтэй. Эндэ элдэб янзын урмашуулгын аргануудые хэрэглэхэһээ гадна, үдэр бүриин хиналта, хүтэлбэри ба түрүү дүй дүршэлые түргэн зуура олоной шадабари болгохо ябадал ехэ удха шанартай. Тиихэдэ ниитын эдеэ хоол хээрэ, ажалшадай хүдэлжэ байһан газартань эмхидхэлгые хараа һаа алдажа болохогүйнь мэдээжэ ааб даа. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үбһэ хуряалгые эмхидхэлгэдэ хэрэгсээнгүй гаралтай жэжэ божо асуудал гэжэ байхагүй, бүгэдөөрэн шухала удха шанартай юм.

Ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэжэ, һү, мяха, нооһо, үндэгэ элбэг дэлбэгээр абадаг болохоор бата бэхи эшэ үндэһэ байгуулха гээшэ хүдөөгэй ажалшадай шухалын шухала зорилго мүн.

Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой гэшүүд 25 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха энэ жэлэйнгээ түсэб августын 20 болотор дүүргээд, түсэбһөө гадуур үшөө 5 мянган центнер үбһэ соможо абаха гэһэн үндэр уялга абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус артелиин правлениин түрүүлэгшэ П. А. Осодоев үбһэшэдэй шэнэ уялга тухай хөөрэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТЭЖЭЭЛЭЙ БЭЛЭДХЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1968 оной июлиин 22-ой мэдээн

Аймагууд	Бүхыдөө сабшагдаһаниинь (проц.)	Һүрилэгдэһэниинь (тонно)	Силос (тонно)	Набшаһата тэжээл (тонно)	Витаминтай үбһэнэй гурил (центнерээр)
Баргажанай	12	2339	—	23	—
Бэшүүрэй	32	2049	—	666	75
Зэдын	5	243	—	358	36
Яруунын	14	546	—	206	223
Баунтын	19	339	—	—	—
Загарайн	15	801	—	32	37
Захааминай	7	246	—	283	—
Кабанскын	17	427	4379	—	495
Прибайкалнин	31	774	693	—	—
Хэжэнгын	8	165	—	71	—
Хяагтын ,	10	161	—	118	—
Мухар-Шэбэрэй	17	893	—	644	—
Сэлэнгын	8	625	5	—	—
Түнхэнэй	20	591	—	309	—
Ахын	0,7	9	—	—	—
Улаан-Үдын	15	1275	—	257	—
Хорийн	8	278	—	—	—
Хойто-Байгалай	11	—	—	—	—

ТҮРҮҮШЫН 3.564 ЦЕНТНЕР

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). Мүнөө зун хура бороо элбэг байжа, үбһэ ногоон яһала һайнаар ургаба. Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудай сабшалан дээрэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар үбһэ ногоон ургажа, ниитын адуу малда тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абаха арга олгоо.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 12—12 хүнһөө бүридэһэн 21 звено эмхидхэн үбһэндэ гаргаба. Үглөөнэй наранһаа үдэшын орой болотор хажуурай хахинаан, трактор машинануудай таршаганаан, согтой хүхюун залуушуулай энеэлдэхэ абяан нэгэдэн, нэлэнхы үргэн тала дайдын хормой дээгүүр дуун шэнгеэр зэдэлнэ.

Нёдондо жэлдэ тус колхозой бүхы сабшалан уһанда абтажа, малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ һаад тохёолдоһон юм.

Мүнөө июлиин 20-ной байдалаар тус колхоздо 3.564 центнер һайн шанартай үбһэн сабшагдан һүрилэгдэбэ. Түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр хүдэлжэ захалһан Цыремпил Гомбоевой звеногойхид энэ богони саг соо 350 центнер бэлдэжэ, түрүү һуурида гараһанайнгаа түлөө 100 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ. 267 центнер үбһэ бэлдэхэһэн Цыден Цыремпиловэй звеногойхид удаадахи һуурида гараба.

Тус артелиин гэшүүд хамта дээрээ 36 мянган центнер үбһэ бэлдэхэ түсэбтэй. Иимэ эхи журамтайгаар ажаллажа байбал, түсэбөө дүүргэхэнь дамжаггүй.

К. ЦЫБЕНОВ.

РОССИН АМЖАЛТА ТҮГЭС ДАБШАЛТА

1968 оной түрүүшын хахадта РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

Промышленностиин продукци худалдаха хахад жэлэй түсэб бүхы дээрээ 102,5 процент дүүргэгдээ гээд РСФСР-эй Центральна Статистическэ управлениин мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Нёдондоной түрүүшын хахадайхитай жэшэбэл, продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 8,3 процентээр дээшэлээ.

Арадай ажахын зарим һалбаринууд продукци үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлээ гэбэл: электроэнергетикэ—9 процент, түлишын промышленность — 5 процент, хара ба үнгэтэ металлурги—9 процент, химическэ ба нефтехимическэ промышленность—12 процент, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга—11 процент, ой модоной, модо болбосоруулгын, целлюлозно-саарһанай промышленность—5 процент, барилгын материалнуудай промышленность — 7 процент, хүнгэн промышленность—8 процент, эдеэ хоолой промышленность—6 процент, культурно-ажаһуудалай ба ажахын хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ промышленна продукциин ниитэ хэмжээнһээ 12 процентээр дээшэлээ.

Үнгэрһэн хоёр хахад жэлэй туршада промышленна продукци үйлэдбэрилхэ табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэбэ.

Камчатска ба Архангельска областьнуудһаа бэшэ бүхы автономито республиканууд, хизаар болон областьнууд промышленна продукци хэрэглэгшэдтэнь худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэээ. Гол шухала хэрэгсэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдэһэн, үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна.

Предприятинуудай хүдэлмэриин технико-экономическа дүнгүүд нилээд һайжарба. 1967 оной түрүүшын хахадтай жэшэбэл, промышленность дээрэхи ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлэнхэй. Промышленна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаба.

Промышленностьда, мүн РСФСР-эй арадай бүхы ажахыда олзо доход оруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1967 оной түрүүшын хахадтай жэшэбэл, промышленностиин ба арадай ажахын олзо доход сасуулагдамал сэнгээр 18 процентээр ургаһан байха юм.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи үйлэдбэриие оньһожоруулха ба автоматизацилха, ашаглагдажа байһан үйлэдбэри шэнэдхэн хубилгаха, үлэмжэ һайн технологи хэрэглэхэ талаар үнгэрһэн хахад жэл соо шухала хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. 150-һаа дээшэ шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэ, прибор болон материалнуудай технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын 1 миллион 200 мянгаһаа дээшэ дурадхал орожо, тэдэнэй 900 мянга шахууь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэн, жэл соо 6 миллион түхэригэй арьбалалта хэхэ арга олгоо.

Республикын колхоз, совхозууд хабарай ороһото ургамалнуудай тарилга амжалтатайгаар үнгэргөө гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Ажахынуудай таряа тариха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Шэниисэ, рис, кукуруза, наран сэсэг, хартаабхын тарилга хараалагдаһан түсэбһөө нилээд үлүүлэгдөө.

Колхоз болон совхозуудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ 1967 оной түрүүшын хахадтай жэшэбэл иимээр дээшэлээ: мяхан—11 процент, һүн—6 процент, үндэгэн—12 процент, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгын дээшэлһэнһээ гүрэндэ худалдан абаха түсэб горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олдоо.

Энэ үе соо хүдөө ажахын үйлэдбэриие техническэ талаар хангалга үргэлжэлһэн байна.

РСФСР дотор капитальна һомололгодо дээрэһээ сэхэ үгтэһэн гүрэнэй мүнгэ зөөреэр 6 миллионһоо дээшэ түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтөө гэхэ гү, 1967 оной түрүүшын хахадайхиһаа 7 процентээр дээгүүр болоно. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай барилганууд дүүргэгдэжэ, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада үгтэһэн байха юм. Түрүүшын хахад жэл соо РСФСР-эй капитальна һомололго 11,4 миллиард түхэриг байжа, нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхиһээ 5 процентээр дээгүүр болоно.

Түрүүшын хахад жэлэй туршада РСФСР-эй арадай ажахыда хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 51 миллион хүн болоо.

1967 оной түрүүшын хахадайхитай жэшэбэл, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын салин хүлһэн дунда зэргээр 8,5 процентээр дээшэлээ. Колхознигуудай ажалай түлөөһэн 8 процентээр ургаба. Республикын хүн зон үнгэрһэн хахад жэлэй туршада ниитын фонднуудһаа 16 миллиард түхэригэй элдэб түлөөһэ ба хүнгэлэлтэ абаа. Тэрэнииень 1967 оной түрүүшын хахадтай жэшэбэл, 10 процентээр дээгүүр болоно.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаагаар 37,6 миллиард түхэригэй эд хэрэгсэл худалдагдажа, нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхиһээ сасуулагдамал сэнгээр 8,8 процентээр дээшэлээ.

Байрын ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай барилга үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэһэн байна. Гүрэнэй һомололгын, барилгын кооперацинуудай мүнгэ зөөреэр түрүүшын хахад жэлдэ байрын 14 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтөө гэхэ гү, али гүйсэд түхеэрэлгэтэй 320 мянган квартира болоно. Тэрээнһээ гадна ажалшад хубиингаа мүнгэ зөөреэр, гүрэнэй урьһаламжын туһаламжаар байрын тон олон гэрнүүдые бариһан гээшэ.

Арадай гэгээрэл ба соёл культура улам саашаа хүгжөөгдөө. Хүн зониие медицинскэ талаар хангалга һайжарһан байна.

1968 оной июлиин 1-дэ РСФСР-эй хүн зоной тоо 128,2 миллион болоо.

(ТАСС).

Таряа хуряалгада һайнаар бэлдэе

АГРОНОМУУДАЙ, ИНЖЕНЕРНҮҮДЭЙ АНХАРХА ХЭРЭГ

Шэнэ ургасаяа богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа, ерэхэ жэлэй ургасада эрхим үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абахын тула юу хэхэб, үбһэ хуряалгаяа таряа хуряалгада жэгдэрэн оротор дүүргэхын тула ямар хэмжээнүүдые абахаб гэһэн шухала асуудалнууд һаяхан Ивалга тосхондо боложо үнгэрһэн республикын колхоз, совхозуудай, аймагуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй главна агрономууд, главна инженернүүдэй, республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй инженернүүдэй зүблөөн дээрэ табигдаһан байна. Эдэ асуудалнуудаар элидхэһэн республикын Хүдөө ажахын министерствын главна агроном И. И. Трофимов, БурАССР-эй хүдөө ажахын министр Л. В. Власов гол анхаралаа ургаса хуряалгада бэлдэхэ хүдэлмэриие хурдадхаха, комбайнуудаа заһабарилжа түргэнөөр дүүргэхэ, ороһо таряагаа гээхэгүйн тула комбайнуудайнгаа нүхэ һүбэ һайса бүтүүлхэ, ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө үрэһэ хүрэнгэеэ хаажа, сэбэрлэжэ захалха хэрэгтэ хандуулһан байха юм.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр зүблөөндэ хабаадагшад Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда ошожо, ороһоной гоожохогүй болотор комбайнуудые яажа бүтүүлхэб, набтараар ургаһан таряа хуряахын тула комбайнуудай хедер, хюрөөнүүдые ямараар тааруулхаб гэжэ хараһан байха юм. Эндэ дүрбэн комбайн харуулагдаба. Тэдэнэй хоёрынь «СК-3», нүгөөдүүлынь «СК-4» комбайнууд.

— Курганска областиин механизаторнууд комбайнһаа ороһо гоожомоор 35 нүхэ һүбэ оложо бүглэһэн байна,—гэжэ республикын Хүдөө ажахын министерствын главна инженер нүхэр Москвитин эдэ комбайнуудые харуулха зуураа мэдүүлбэ: **(Зураг дээрэ харуулагдана).**—Бидэнэр «СК-3» комбайнда тиимэ 22 нүхэ һүбэ тодорхойлжо, бултыень бүглөөбди.

Тэрэ «СК-3» комбайндань баал суглуулан сохихо түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Тэрэнэй доро ороһоной гоожохогүйгөөр үргэн ремень хадаатай харагдана. Мүн тарянай комбайн уруу ородог урдахи налуу талынь хабхагай дүрбэн углуудань баһа тиимэ резинэ дэбдижэ үгэхэдэнь, һүбэгүйгөөр хаагдадаг болоо. Комбайнай дээдэ камерые тоһододог хоёр нүхые хабхагтай болгоо.

Бункерай доро ороһоной адхархагүйгөөр бүглэгдөө. Ороһо дамжуулдаг элеватор, шнегэй доодо талада брезентээр хуяг хэжэ үгэнхэй харагдана.

Энэ мэтээр комбайнһаа ороһо тарянай адхармаар 22 нүхэ һүбэ бүтүүлэгдэһэн байна. Бэшэ хоёр комбайндань иимэ юумэн хэгдээгүй.

Тиигээд бултанай хаража байхада эдэ гурбан комбайнуудаараа ороһотой һолоомо гаргажа туршаа. Комбайн бүхэндэнь 60 килограмм шэниисэ, 120 килограмм һолоомон хэгдээ.

Һайса бүтүүлэгдэһэн комбайнай байһан газарта ороһон орой унаагүй тооной. Нэгэ жэл хүдэлгэгдэһэн 2-дохи комбайнань гектарай 10 центнер ургасатай таряа хуряахадаа га бүридэ 33 килограмм гээнэ гэжэ тоологдоо.

3-дахи шэнэ комбайнань мүн иимэ ургасатай таряа хуряахадаа гектарай 13 килограмм ороһо гоожуулна гэжэ мэдэгдээ. Теэд энэмнай комбайнуудые байра дээрэнь хүдэлгэхэдэ ушарба ха юм. Хэрбээ комбайнуудай хүдэлжэ ябахада тоолобол, гээлтэнь бүри дээгүүр байхань лабтай.

Ушар иимэһээ энэ жэлдэ республикын бүхы ажахынуудта комбайнуудые ороһо заашье гээхэгүйгөөр тааруулха, заһабарилха эрилтэ табигдаба.

Зүблөөндэ хабаадаһан бүхы агрономууд, инженернүүд иигэжэ тааруулагдаһан комбайнуудые анхаралтайгаар хараа.

Мүн набтараар ургаһан тарянай гээлтэгүйгөөр хуряахаар тааруулагдаһан «СК-3» комбайные хүнүүд хаража, анхаржа абаһан байна.

Һүүлээрнь зүблөөндэ хабаадагшад Ивалгын ОПХ-гай нэгэ отделенидэ хүрэжэ, һаалиин үнеэдтэ культурна бэлшээри эмхидхэһэн дүршэлтэй танилсаа.

Б. ГЫЛЫКОВ, манай тусхай корр.

ОЛЗОРҺООНЬ УРИД

олон леспромхозууд түжэл соогоо модо отолжо. лоой эрьедэ суглуулна. Мүльһаа уһа голнуудай һахамта сэнхир долгёо мэлэн уһан голоор модон лагдана. Модо урадхуулторын хүдэлмэришэд бүри зунайнгаа халуун хаһа бэлдэжэ эхилээ һэн.

шэ жэлэй хабар Үдэ гол үерлэжэ, эрьеһээ гараад, урадхуулхаар бэлдэгдэһэн нүүдые һандаргажа модухуулагшадта нилээд шаг саг тохёолдуулаа.

шье Дээдэ-Үдын участогай рилшэд нүхэр А. Т. Завадскиин хүтэлбэри доро габшагайгаар ажаллажа, бэрхэшээлтэй байдалһаа гаража шадаа. Эдэнэр хараалһан түсэбэйнгөө ёһоор августын нэгэндэ модоёо урадхуулжа дүүргэхэ юм аад, 20 үдэрөөр уридшалан түсэбөө дүүргэө.

Дээдэ-Үдын участогай хүдэлмэришэд иигэжэ үндэр амжалта түйлажа, олоной магтаалда хүртэбэ. Нүхэд И. Овсянкин, Г. Чебаков, Г. Гомбоев, Б. Цыренов гэгшэд үдэр бүри 150—170 процентээр даабаряа дүүргэжэ, модо урадхуулгын хаһа соо габшагайгаа хүдэлһэнэйнгөө түлөө Хүндэлэлэй грамотаар, бэлэгээр шагнагдаба.

Д. АЮШЕЕВ.

Н. Косыгин Чехословакиин гадаадын удалдаа наймаанай министртэй уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ерэһэн Чехословакиин Социалис Республикын гадаадын ху- наймаанай министр В. Валеш гэгшэтэй Кремль соо уулзажа сабэ. Чехословакиин министртэй хэһэн энэ уулзалгада ЧССР- тскэ Союзда байдаг элшэн сайд В. Коуцкий хабаадалсаа.

Ни халуунаар үнгэргэгдэһэн энэ уулзалга дээрэ хоёр талын ада хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Советскэ Союзай талаһаа гадаадын худалдаа наймаанай ми- Н. С. Патоличев уулзалгада байлсаба. (ТАСС).

ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

К. С. СТАНИСЛАВСКИИН НЭРЭМЖЭТЭ КРАСНОЯРСКЫН ЖЭМТЭ-ДРАМЫН ТЕАТРАЙ АРТИСТНУУДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

түгэлдэрөөр наадаһанайнь, республикын ажалшадта эрхим зүйлнүүдые харуулжа һонирхуулһанайнь түлөө К. С. Станиславнэрэмжэтэ гүрэнэй хүгжэмтэ-драмын театрай иимэ артистнуудые АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар :

Геннадий Степановичые,

Виктор Ивановичые.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 24.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР К. С. СТАНИСЛАВСКИИН НЭРЭМЖЭТЭ КРАСНОЯРСКЫН ХҮГЖЭМТЭ-ДРАМЫН ТЕАТРЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ажалшадые зүжэг наадануудаараа һонирхуулһанайнь түлөө К. С. Станиславскиин нэрэмжэтэ Красноярскын хүгжэмтэ-драмын театрые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 24.

ОМОГОРХОЛ

ЮРӨӨ НЮТАГ Сэлэнгын аймагай эгээл саада захадэ халюуран оршодог. Зунай элдин хонгор сагта энэ голые зубшан үгсэхэдэ, сэдьхэл хүдэлгэмэ байгаали танине баясуулха. Хадын боори хаягаар хушууран бэлшэжэ ябаһан хонин һүрэгые харахадаа, энэмнай Юрөө голой шэмэг болохоһоо гадна, ёһотойл баялигтай юм байна гээд эээлүүдгүй һанаанда ороодхихо. Бодомжолоод үзыт лаа: Юрөөгэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой аяар далан бүлэг һүрэгтэ 34 мянган томо хонид, энэ жэлдэ абтаһан 14 мянган хурьгад тоологдоно бшуу. Хамтадаа—дүшэ найма мянган хони, хурьгад!

Миралзама дүн сагаан, тобир тарган хонид, задарюун хурьгад Юрөө голой ногоормо талын жэгтэй һайхан шэмэг болон үзэгдэнэ даа. Энэ шэмэгые, энэ баялигые хэн үдхэнэб? Малша хүнэй хүсэл оролдолго, хаба бэлиг, абьяаста ажал! Имэ хүнэй, имэ хонишоной шадабаряарнь, ажалша бэрхээрнь, амаргүй зоригоорнь атаархан баясадагаа, омогорхон ябадагаа яажа нюултайб!

Тиимэ олоной нэгэн, нютаг голдоо сууда гараһан Юрөөгэй хонишон Бутыд Гармажаповна Банзаракцаева тухай тогтон хөөрэхэ хүсэлтэйб.

...Нёдондо ноябрь һарын һүүлһэн. Ташар тосхоной соёлой байшанда колхозой коммунистнарай тоосоото һунгалтын хамтын суглаан түлэг дундаа ябажа байба. Колхозой партийна комитедэй секретарь Цырен-Доржо Цыдендамбаевич Галсанов тоосоото элидхэл хэжэ, хүнэй анхаралые улам татан, тобтой зохидоор тогтон байжа хэлэбэ:

— Коммунистнуудай үүргэ, тэдэнэй үйлэдбэридэ үзүүлһэн нүлөөн аргагүй ехэ. Жэшээ болгон парткомой гэшүүн, ахалагша хонишон Бутыд Банзаракцаевагай хэжэ, түйлажа байһан ажал хэрэг тушаань тусгаар дурдан хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, имэл хүнүүд, манай Бутыд Гармажаповнадал адли хүнүүд, артелиингээ хамтын ажалые урагшань татажа, ниитынгээ баялигые арьбадхажа байдаг.

Уданшьегүй суглаанай забһар болохо үедэ хуушанай танил Бутыд Банзаракцаеватай уулзаа һэм. Харахадамни зүһэ шарайдань зарим тэды хүгшэрэнги тэмдэг үзэгдэбэшье, налгай зангаарнь, һонюушархуу ухаан бодолоорнь багсаахадамни, бүри залуугайнгаа зориг, шумууһан бэрхые буурулаагүй байгаа һэн.

Энэ бууралтажа байһан һаншагтай, хүрибтэр улаан сарюун шарайтай эхэнэр тухай газетэнүүд яһала магтажа бэшэһэн, ехэ суглаанууд дээрэшье тэрэнэй солыень дуудаһан, магтаалай дулаан үгэнүүдшье нилээдгүй хэлэгдэһэн байха. Юрын хонишон Бутыд Гармажаповна Банзаракцаевагай габьяата ажалай һураг суу гансахан сэлгеэхэн Сэлэнгэдэ суурхаа бэшэл. Тэрэнэй энгэрые «Хүндэлэлэй Тэмдэгэй» орден —гүрэн түрымнай хайра—дамы шэмэглэнэгүй ха юм!

Бүри гүлмэр багаһаа хойшо Б. Г. Банзаракцаева колхозойнгоо мал ажал дээрэ хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Һүүлшын жэлэй туршада Бутыд Гармажаповна хонишоноор хүдэлнэ. Ажалайнгаа хэдышье хүшэр хүндэ байгаа һаань, тэрээндэ ондоо хүнгэн ажал хүдэлмэри огто хэрэггүй. Арбан хоёр жэлэй хугасаада тэрэ яһала юумэ үзөө, дүй дүршэлөөршье баян болоо, ажабайдалайнь габьяата намтар нилээдгүй баяжаа.

Юрэдөө энэ эхэнэрэй нугаршагүй зоригоорнь, ажалша шадамараарнь гайхажа барахагүйш. Жэл бүри даажа байһан 600 гаран эхэ хонидһоо 600-һаа үсөөн бэшэ хурьгадые абаад лэ байха. Али тиимэ олон хүнтэй суг хүдэлмэрилдэг юм гү гэжэ һанахадашни, оройхоноол хоёр хүн, Бутыд Гармажаповна Цыден-Ешэ нүхэртэеэ хүдэлжэ байха. Үбэлэй хурьга абалгын лэ халуун үедэ нэгэ-хоёр хүниие хажуудаа абажа хамһалсуулдаг. Теэд энэ туһаламжа оройдоол 20—30 хоногто үзүүлэгдэнэ ха юм.

Үнгэрһэн үбэлэй сагаа һарын һүүлээр һэн. «Юрөөгэй хонишон Бутыд Банзаракцаева харууһалжа байһан хонидойнгоо зуун толгой бүриһөө зуун гурбан хурьга абаа!» гэлсэһэн һураг суу угаа түргөөр аймагтамнай тараа бэлэй.

608 эхэ хонидһоо 628 хурьгадые абаад, нэгэшье толгойн гээлтэ хоролтогүйгөөр тэдэнээ түлжүүлхэ гээшэ ямар ехэ амжалтаб! Энэ түйлалта түрүүшын, гэнтэ ушарһан ябадал бэшэ. Арбан хоёр жэлэй хугасаада 12 шэнэ һүрэг гэхэ гү, али 7000 хурьгадые түлжүүлһэн болоно. Үбэлэй тооһормо хүйтэндэ хурьгадые абажа түлжүүлнэ. Зунай, намарай бэлшээриин үедэ хонин һүрэгөө таргалуулхые оролдоно. Дүн сагаан нооһыень хайшалжа гүрэндөө тушаана. Дахин лэ эхэ хонидоо ороондо оруулаад, ерэхэ жэлдэ түл абаха тухайгаа бодомжолно...

Тиигээд Бутыд Гармажаповна гансахан хони харууһалгаараа өөрынгөө хүдэлмэриие хизаарладаг хүн бэшэ. Түрэл колхозойнгоо ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Энэ эхэнэрнай «Аймагай эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэтэй. Артелиингээ парткомой гэшүүн, хонишодой түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгые харюусадаг партийна даабаритай.

Юрэдөө Бутыд Банзаракцаева өөрынгөө бэеын амарые хараад ябана бэшэ, харин булта хонишодой түлөө һанаагаа зобоно, һайниие хүргэнэ ха юм. Имэ арюун дэлгэр сэдьхэлтэй, холые хараһан коммунист алдартай, суута хонишон, нютагайнгаа түрүү хүнэй һайн һайхан хэрэгүүдээрнь хододоо омогорхон ябадагби.

Ц. БАЛДАНОВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД

Жэлэй түрүүшын хахад дүүрэбэ. Буряад оронойимнай ажалша зон энэ хугасаа соо хэжэ гараһан ажалайнгаа дүн согсолон гаргажа, саашадаа шэнэ хараа түсэбүүдые табина. Һаяшаг Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад социалис мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые согсолбо. Энэ мүрысөөндэ ажахын гурбадахи отделениин һаалишад түрүүлэн гараа. Отделенидэ ехэ һү һааһан ажалша эхэнэрнүүд олон. Гүүртын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөе Бавасан Дондукова **(нэгэдэхи зураг)** толгойлно. Тэрэ хахад жэл соо 25.146 килограмм һү һаагаа. Энэнь үнеэн бүридэ жэлэй эхинһээ нааша 1796 килограмм хүргэнэ. Харин Галина Балданова **(хоёрдохи зураг)** үнеэн бүриһөө 1744 килограмм һү һааһан байна. Тиихэдэ Пурбожаб Нимаева **(гурбадахи зураг)** даажа абаһан 14 үнеэнһээ 22.555 килограмм һү һаагаа. Мүнөө эндэхи һаалишад һааляа бүри дээшэлүү... оролдоно. Үнеэн бүриһөө суу... 12—13 литр һү һаана.

К. ГАБА...
Авторай фо...

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭИ ТАНИЛСАГТЫ

ҮБҺЭ ТҮРГЭНӨӨР ХУРЯАХА АРГА

Киргизэй машинно-туршалгын станциин мэргэжэлтэд, механизаторнууд үбһэ хуряалгын бүхы хүдэлмэриие гүримшуулан зүбөөр эмхидхэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, элдэб гаргашыень хорообхын тула һүүлэй үедэ ехэ оролдолго гаргана.

Тиигэжэ мүнөө үбһэ хуряалгые түрүү аргаар, шэнэ технологиин гүримаар эмхидхэдэг болоо. Энэнь ямар онол арга болоноб? Урдань манай эндэхид ногоо сабшаад тармажа бухалладаг, удаань тэдэнээ шэрэжэ һүриллэг байгаа. Намартаа, үбэлдөө тэрэ үбһэеэ хэршэжэ, үйрүүлжэ малдаа эдюулхын тула баһал үлүү хүдэлмэри хэдэг һэн. Харин мүнөө эдэ бүхы хүдэлмэриие эрид хороогоод, богонихон болзор соо үбһэеэ хуряажа абадаг болобо.

Наратай сэлмэг байгаа һаань, тракторай косилкаар сабшаһан үбһэеэ нэгэ үдэр соо мүр дээрэнь хэбтүүлжэ һүүрээлгэн татаад, бага хатаагаад, хойто үдэрынь «ГБУ-6» түхэлэй тармуураар тармажа баал болгоно. Баалтай үбһэеэ 18—22 процент шиигтэй болоторынь үшөө хатаадаг.

Тиигээд «СК-2,6», «УКСК-2,6» гү, али «КС-2,6» түхэлэй силосэй ургамал хуряадаг комбайнуудта «ПТП-2,4» түхэлэй подборщик тодхоод, тэрэ хатаһан баалнуудаа суглуулжа, нэгэ доро хэршүүлэн бутаруулдаг юм. Тэрэ хэршэһэн бутархай үбһэеэ комбайнайнгаа транспортёроор автомашинын гү, али тракторай тэргын үндэр болгогдоһон хоорбо соо адхана. Мүн энэ хэршэһэн үбһэеэ нэгэ мүһэн дабһалдаг. Юуб гэхэдэ, дабһалагдаһан үбһэн малай эдихэдэ шэмэтэй, шанартай байна ха юм. Хоёрдохёор, үбһэ 18—22 процент шииргтэйшэгээр хуряажа һурилхэлөө дабһалаагүй һаа, досооһоо халажа, гутажа магад. Үбһэнэйнгөө нэгэ жэгдэ һайнаар дабһалагдахын тула комбайнай үбһэ гаргадаг транспортёрой дээдэ тээ «КРН-4,2» культиваторай утэгжүүлгэ сасадаг амһарта тодхоно. Нэгэ тонно хэршэһэн үбһэндэ 8 килограмм дабһанай хүртэхөөр дабһалха ёһотой.

Тиигэжэ хэршэгдэһэн, дабһалагдаһан үбһэеэ автомашина гү, али трактораар зөөжэ абаашаад, силосэй хэршэһэн ногоо буулгадагтал адляар гэдэргэнь гү, али хажуу тээһээнь тусхай сеткэтэй тросоор татуулжа унагаадаг юм. Хэрбээ юрын үбһэ нэгэ кубометртэ 50—70 килограмм хэжэ сомодог һаа, харин хэршэгдэһэн үбһэ нэгэ кубометртэ 95—100 килограмм орохоор жэгдэлэн нягтаруулжа дарадаг байна. Һүри бүхэндэ дунда зэргээр 250—300 тонно хэршэгдэһэн үбһэнэй багтахаар сомоно. Һүриинь үндэр 10—12 метр, үргэниинь 7—8 метр байха зэргэтэй. Һайса нягтаар дараад байбал, хэршэгдэһэн үбһэнэй һуури хура бороодо гутадаг, муудадаггүй.

Машинно-туршалгын станциинхидай тооложо үзэһэнэй ёһоор, үбһэ иигэжэ богони болзорто хуряажа, хэршэжэ абахада экономическа талаараашье ашагтай байна. Жэшээлхэдэ, Киргизэй республикын эрхэ байдалда таримал хүсы үбһэ хуряалгын гектар бүхэнэй хүдэлмэриин гаргаша эрид хорооргдоно. Тэрэшэлэн үбһэ иигэжэ шэнэ гүримаар хуряахада саашадаа олон жэлэй ногоо зүбөөр ургуулха арга олгоно. Урдань нэгэ сабшалангай үбһэн ехэнхидээ 7—10 үдэр соо арай гэжэл хуряагдадаг һаа, мүнөө тэрэнь хоёр дахин бага саг соо абтана. Энээнэй ашаар сабшалангай ургаса хуряажа абаад газарза уһалха, хэнзэ ногооень һайнаар ургуулжа, гурбадүрбэ дахин (Киргизэй республикын эрхэ байдалда) сабшажа абаха аргатай болоно.

Үбһэнэй шанаршье һайн байна. Юуб гэхэдэ, үбһэн бороо, наранда үни хэбтүүлэгдэнгүй абтахадаа, элдэб шэмэтэй бодосуудынь гээгдэнэгүй ха юм. Мүн иигэжэ хуряахада гээлтэшье гаранагүй. Энээнһээ урагша баал суглуулха, бухаллаха, һүрилхэдэ нилээд ехэ үбһэн гээлтэ хоролтодо ородог байгаа бшуу. Агрохимлабораторидо шалгуулжа үзэхэдэ, иимэ түргэн гүримаар хуряагдаһан, хэршэгдэһэн үбһэнэй килограмм бүхэндэнь 0,62 тэжээлэй единицэ бии байна. Харин юрын аргаар хуряаһан үбһэнэй килограммынь 0,60 тэжээлэй единицэ болоно. Каротин болон протеин гэхэ мэтэ шухала бодосуудыньшье юрын аргаар хуряаһан үбһэнэйхиһөө дээшэ байна.

Олон жэлэй таримал ногоо шэнэ аргаар хуряахын тула Киргизэй машинно-туршалгын станциинхид комбайнаа хоёр ондоогоор түхеэрээ. Силосэй ургамал хуряадаг юрын «СК-2,6», «УКСК-2,6», «КС-2,4» түхэлэй комбайнуудай мотовила болон сабшадаг хюрөөень абаад, «ПТП-2,4» түхэлэй подборщигуудые табижа, минута соо 110—140 дахин эрьелдэхээр болгожо тааруулан тодхоно.

Д. ЗУБКОВ,
Киргизэй машинно-туршалгын станциин директор.
(«Животноводство» журналай 1968 оной июниин (№ 6) номерһоо абтаа).

* * *

Энэ дүй дүршэлые манай Буряадай республикадашье үргэнөөр хэрэглэбэл таарамжатай гэжэ һанагдана. Олонхи ажахынууднай үбһэеэ сабшаад, хэдэн үдэр хэбтүүлжэ хатааһанай һүүлдэ тармадаг, бухалладаг, удаань тэрэнээ шэрэжэ һүрилдэг гээшэ. Энэмнай хэдэн дабхар хүдэлмэри болоно. Сабшагдаһан үбһэн хэдэн үдэр наранда хэбтэжэ, халтад гэхэдээ бороодо ороно, шанар, шэмэеэ ехээр гээнэ. Тармаха, бухаллаха, тэрэнээ шэрэхэдэнь гээлтэ хоролтошье болоно ха юм.

Тиигэнгүй, киргизиинхидэй жэшээгээр сабшаһан үбһэеэ нэгэ үдэр хэбтүүлжэ һүүрээгээд, ойро зуура баалдань хатаажа силосэй комбайнаар хуряагаад, нэгэ мүһэн хэршэжэ һүрилхэдэ, үбһэн ногоохон, шэмэтэй зандаа абтана. Ажалыньшье хоёр дахин түргэн боложо угэнэ. Техникын, хүдэлмэришэдэйшье хүсэн нилээд ехэ алмагдана бшуу.

ЛЕКТОРЭЙ ҮД...

Прибайкалиин аймагай... яуудаар урда четвергэ... нүүлэй үдэр үнгэргэгдэ... магай центрһээ хүтэлбэр... хүдэлмэрилэгшэд, «Знани... гэмэй гэшүүд хүдөө гара... һашад, модошод, колхоз... үмэнэ һонирхолтой лекци... элидхэлнүүдые хэбэ.

Аймагай Соведэй гүй... соёлой таһагые даагша Л. ... кина Исток гэжэ тосхоно... һашадта уласхоорондын... тухай лекци уншаба. М... асуудалаар лекци Турунтай... да һургуулиин директор И. ... волоцкий Гремячинск тосх... һэн байна.

Тиихэдэ Байгалай леспр... парткомой секретарь Н. ... сильев Турка тосхоной... коммунизмын үедэхи хү... заншал, шэнжэ шанар туха... хэл хээ. Мүн бусадшье ... дээр лекци, элидхэлнүүд ... даба.

Аймагай һуурин, тосх... лекци, элидхэлнүүдые ... тусхай үдэр тогтоогдожо, ... хоёрдохёо үнгэргэгдэбэ. С... нимэ үдэр һара бүриин гү... четвергэ үнгэргэдэжэ заш... лохо юм.

А. КИРЮ...
КПСС-эй рай...
инстру...

ШАН...
БАРЮУЛАГДА...

Уһа ехэтэй түргэн аад... ды ехээр оробошье, Тельм... рэмжэтэ колхозой полевой... суглараагшад урмаа хуха... харижа үгэбэгүй. Тэрэ үд... 120-ёод хүн—Сэлэнгын ... колхоз, совхозуудай агро... женер, тракторна бригады... шанар суглараба. Колхозо... вой стан гоёогдонхой. У... зунгнууд, плакадууд гоёо... дэжэ эндэ ялагданхай.

Тельманэй нэрэмжэтэ к... 3-дахи отделениин Б. Д. ... вай хүтэлбэрилдэг трактор... гадада «Алтан анзаһан» ... дамжуулгын шан баяр ба... гай оршон байдалда барюу...

Үшөө хабарай тарилгы... тээ «Алтан анзаһан» га... жуулгын шан КПСС-эй ... аймагай Соведэй гүйсэдх... болгоһон юм. Зорилгонь ... газар таряалангые эрдэм ... заабаряар эрхилхэ, ургаса ... луулхэ хэрэгтэ шалгарһан ... низаторнуудые урмашуул... рилгоор социалис мүрысө... пөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн ... Колхоз, совхозуудай тр... бригадануудай социалис ... сөөндэ түрүүлһэн бригада... дэа хоёр удаа—хабарай та... ургаса хуряалгын дүнгэ... тябрь һарала—энэ дам... шан барюулха гэһэн юм.

Хабарай тарилгын ... Б. Д. Базаровай хүтэл... бригада хүдэлмэриин 13 ... 1852 гектар газарта эрт... һото ургамал һайн шана... тарижа, түрүү һүүри эзэ... бригада агротехникын бү... бари сахин тарилга хэһэ...

КПСС-эй райкомой ... секретарь В. Б. Базаро... шан 100 түхэриг м... гөөр энэ түрүү бригадын ... тэ барюулба. Тус бригада ... Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэ... Бригадын гурбан гэшүү... да ошохо путёвкоор шаг...

Эндэ суглараагшад тус ... таряалан хараба, дүй дүр... хайдаа хөөрэлдэбэ.

Һүүлдэнь аймагай үйлэ... управлениин начальник П. ... нитов ургаса хуряалга эм... энэ талаар механизаторну... рилго тухай үгэ хэлэбэ. ... колхозникгуудта хандаһан ... га баталагдан абтаа.

Д. ЦЫДЫ...
КПСС-эй Сэлэнгын рай...
политическэ гэгээр...
кабинедые даа...

Хонишодой „тарилгын“ хаһа дүтэлөө

ХУСАНУУДАЙ ХАРУУҺА ҺАЙЖАРУУЛХА

Хонишодой ажалда жэлдээ нэгэ болодог, хабарай тарилгатай жэшэмээр үрэжүүлгын хаһын эрилтэр арбаад хоног үлэбэ. Харюусалга ехэтэй энэ хүдэлмэреэ урагшатайгаар бэелүүлгэ иланһаа хусануудай тобир тарганһаа дулдыдаха болоно. Юундэб гэхэдэ, республикымнай колхоз, совхозуудта, гүрэнэй үрэжүүлгын станцинуудта бии байһан эрхим үүлтэрэй, элитнэ хусануудай тоо толгой арай гэжэ 700 гаран болоно гэхэ гү, али хуса бүхэндэ мянга гаран эхэ хонин хүртэнэ. Тиимэһээ искусственна үрэжүүлгэдэ хэрэглэгдэхэ хусануудые хаһа сооһь һайнаар бэлдээгүй һаа, хонидой үүлтэр һайжаруулха бэрхэтэй. Гэбэшье зарим аймагуудтахи гүрэнэй үрэжүүлгын станцинууд хусануудаа үрэжүүлгэдэ хүсэд һайнаар бэлдэнэгүй.

Жэшээнь, Мухар-Шэрэбэй аймагай племстанциин (директорынь Г. Л. Тарасов, ахалагша зоотехнигынь Ф. М. Устинов) хусануудай туража ондо ороһонһоо боложо, олонхинь голодоһондо гаргагдаһан байна. Ушар тиимэһээ үлэһэн нэгэ хусынь хүрэнгөөр аяар 1100 хонин үрэжүүлэгдэхэ болоно. Имэ шахардуу байдалтай болоһон племстанциинхид үрэжүүлгэдэ ябаха хусануудаа зоотехническэ бүхы заабариин ёһоор харууһалхынгаа орондо бэлшээриин ногоон, комбикорм хоёрһоо ондоо юумэ тэдэндээ эдюулнэгүй. Үнгэрэгшэ жэл муу тэжээл дээрэ байһанһаа боложо, хусануудынь хүрэнгэеэ тус бүридөө арай гэжэ 1,1 миллилитр үгэдэг һэн. Тэрээнһээ боложо, аймагайнгаа ажахынуудай хони үрэжүүлхэ түсэбөө 1967 ондо тус племстанци 54,1 процент дүүргэһэн юм.

Яруунынше племстанциин (директорынь Д. Дамбаев, ахалагша зоотехнигынь В. Шобокшонов) байдал Мухар-Шэбэрэйнһээ дээрэ бэшэ. Мүн лэ эндэхи хусануудай туража ондо ороһоной шалтагаанаар аяар 132 хуса голодоһондо гаргагдаад, үрэжүүлгэдэ 46-нь үлөөгдөө. Үрэжүүлгэдэ орхигдоһон хусануудай хэдыниинь вагинада ябажа, ямар шанартай хүрэнгэ үгэхэнь үшөө мэдэгдээгүй.

Имэ шахардуу байдалтай болоһон племстанциинхид үрэжүүлгэдэ хэрэглэгдэхэ хараатайгаар һүрэгтөө үлөөһэн хусануудаа вагинада ябуулжа һургахаһаа гадна, тэдэнэйнгээ һайн шанартай хүрэнгэтэй байхын түлөө эдэ үдэрнүүдһээ эхилжэ, эрхим тэжээл дээрэ байлгаха ёһотой. 100 килограмм шэтнүүртэй хусада тэжээлэй 2,8 единицэтэй, 420 грамм болбосордог протеинтэй тэжээл үдэр бүри эдюулэгдэхэ зэргэтэй. Мүн тэжээлэйнь рационда машинадаһан һүн, яһанай талхан, дабһан, морхооб, элдэб витаминна —минеральна бодосууд орохо.

Хусануудаа үрэжүүлгэдэ бэлдэхэ хаһадаа, мүн үрэжүүлгын үедэ һайн тэжээл дээрэ байлгабал, племстанцинуудта бии байгаа нэгэдэхи классай ба элитнэ хусануудай хүрэнгэ хэрэглэжэ, ажахынуудайнгаа хонин һүрэгэй үүлтэр һайжаруулжа шадаха болонобди.

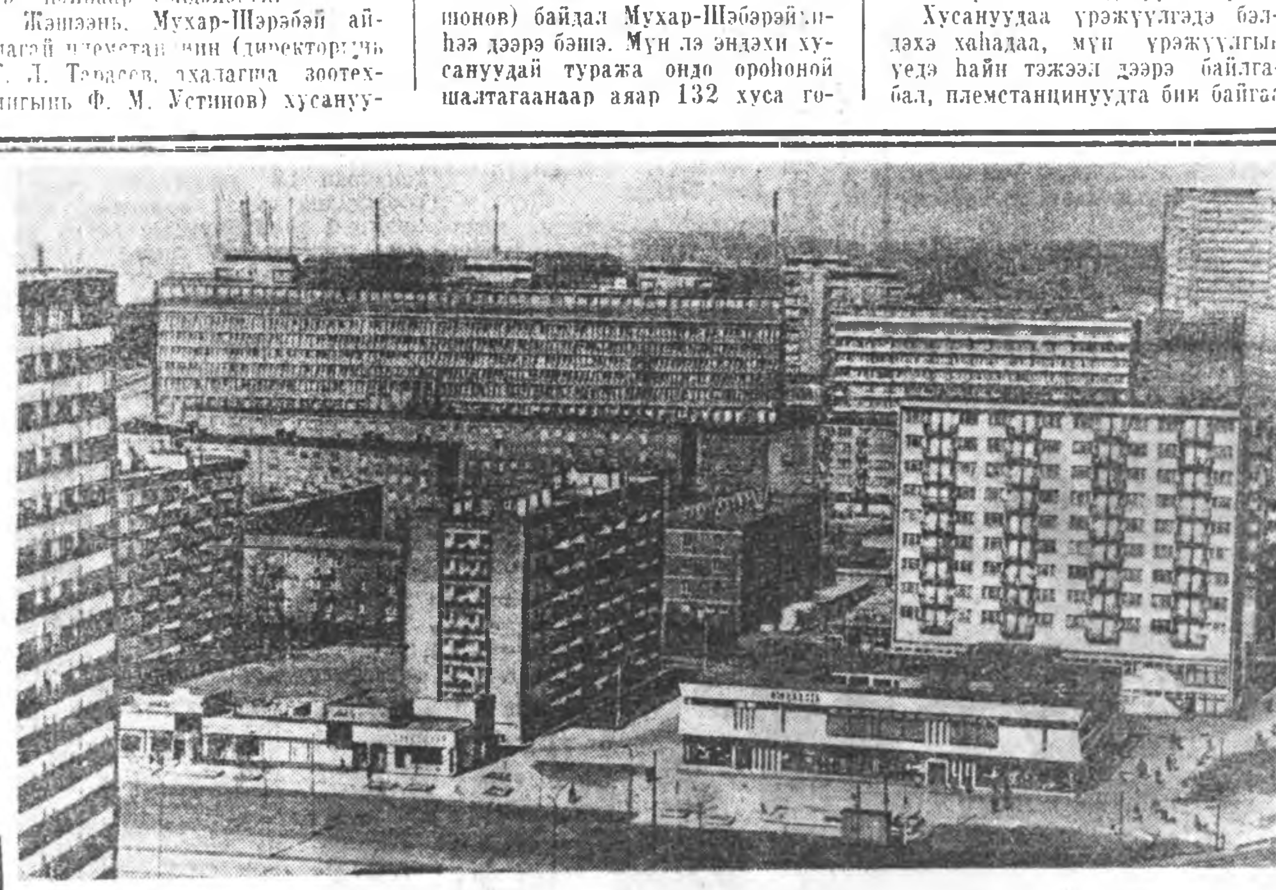
Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудтахи хусанууд бүхыдөө тооной хоёрдохи, гурбадахи классай шанартай, мүн хүрэнгэньшье шалгагдаагүй юм. Хэрбээ тэдэниие хони үрэжүүлгэдэ хэрэглэбэл, хонидой үүлтэр һайжаруулагдахагүй, харин уруугаа орохо бшуу. Зүгөөр олохон ажахын хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй станцинуудта бии байһан эрхим шанартай хусануудай үрэ хэрэглэжэ, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхын орондо, ажахыдаа байһан муу хусануудые хэрэглэхэеэ хүсэдэг байна. Энэнь тон буруу. Иимээр хүдэлбэл, хонидойнгоо үүлтэрые мүнөө сагай эрилтын ёһоор һайжаруулжа, эрхим шанартай нооһо абадаг боложо хэзээдэшье шадагдахагүй, тэдэнэй һубайралгые усадхахын аргагүй.

Гадна искусственна үрэжүүлгэ һайнаар үнгэргэхын, хонидой һубайралга усадхахын тула эхэ хонидоо һайса бэлшээн таргалуулха шухала. Тобир тарган хонид намарай һэрюу оромсоор ототой болодог гээшэ. Отониинь 16—17 хоноод лэ дабтан ородог. Тиимэһээ ототой болоһон хонидые үдэр бүри бэдэрэн оложо, тэрэ үдэртэнь лэ үрэжүүлхэ эрхим эрилтэ табигдана. Отарын хонид 25—30 хоногой туршада бүхыдөө үрэжүүлэгдэхэ ушартай. Энэ болзор соо отондо ороогүй хонидто хуса һула табидаг байха юм. Ушар тиимэһээ колхоз, совхозуудай бүхы хусанууд тобир тарган байха ёһотой.

Гэбэшье зарим ажахынуудта хусанууд үрэжүүлгын хаһада бэлдэгдэнэгүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозой хусанууд хонин һүрэгһөө мүнөө хүрэтэрөө илгагдаагүй ябахаһаа гадна, нэмэлтэ тэжээл эдинэгүй. Иимэ ажахынууд Хори, Хэжэнгээршье олон. Хэрбээ хусануудгаа хайша хэрэгээр хандаһан зандаа үрэжүүлгын хаһада ерэбэл, хонидой һубайралгые зайсуулхын аргагүй.

Ушар тиимэһээ, племстанцинуудай, колхоз, совхозуудай хонишод үрэжүүлгын хаһада хэрэглэгдэхэ бүхы хусануудаа һайн бэлшээридэ адуулхаһаа гадна, нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ, эдэ үдэрнүүдтэ тобиржоон таргалуулхые оролдохо зэргэтэй. Хони үрэжүүлгын урдахи энэ харюусалгатай үедэ аймагуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд бүхы дутагдалнуудаа дары усадхажа, тус хүдэлмэри һайн шанартайгаар эмхидхэхэ үялгатай.

Н. МАРКАКОВ,
Улаан-Үдын головной племстанциин зоотехник.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ПОЛЬШО. **Силезиин түб Катовице город жэл бүри түхэл шарайгаа ондоо болгожо байна. Байрын шэнэ гэрнүүд олоор бодхоогдоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Катовице городой шэнэ район.**
ЦАФ—ТАСС-ай фото.

КУБЫН РЕСПУБЛИКА. **Хэдэ мянган кубинецууд—залуушуул ба наһатайшуул, студентнэр болон хүдэлмэришэд, хото ба хүдөөдэ ажаһуугшад саахарай тростник хуряалгада хабаадалсана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: саахарай тростник хуряалга.**
ТАСС-ай фото.

Кабанскын аймагай Шергинскэ совхоз район дотороо томохон ажахынуудай нэгэн болоно. Эндэ гахай олоор үдхэдэг. Совхозой гахайшад хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, 6700 центнер мяха тушаахын орондо 8000 центнерые тушаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус совхозой Красноярска гахайн фермын түрүү гахайшад, Таисия, Ксения Орлованууд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ИЮНЬ hАРЫН БЭШЭГҮҮД

Жэлэй түрүүшын хахад дүүрэбэ. Аяма халуунай хаhа ороо. Баян дайдын шэмэг—үнгэ бүриин ургамалнууд эдеэшэжэ эхилбэ.

Республикымнай промышленна предприятинууд болон колхоз, совхозууд түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Эдэнэй ажал хүдэлмэриин амжалта, дэбжэлтэ тухай «Буряад үнэн» газетын үдэр бүриин номернуудта толилогдожо байгаа.

Июнь hара дотор, урда hаранuудтай жэшэбэл, үсөөншэг бэшэг редакцида ороhон байна. Гэбэшье ажалшадай гурбан зуу гаран бэшэг үнгэрэгшэ hарада газетэдэмнай толилогдоо.

Мүнөө хони хайшалалгын харюусалгатай хаhа дүүрэнтэжэ байна. Энэ хүдэлмэриие хаа хаанагүй жэгдэ hайнаар эмхидхэжэ шиидхэбэ гэхын аргагүй. Зарим ажахынуудта нилээд ехэ дутагдалтай, эртээнhээ бэлэдхэл, хиналта багатай байгаа, шанар муутайгаар хайшалhан, эрээн марaан ноохо холисолдуулдаг байhанhaa болоно, ажахынууд, хонишод хохидолдо оруулагдана гэжэ хүдөө бэшэгшэд тон зүбөөр шүүмжэлнэ.

Ехэ hүнэй, тарган, элбэг мяханай түлөө социалис мүрысөөн малшад, hаалишадай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ ажахын шухала хүдэлмэриин ябаса тухай, түрүү hаалишад, малшадай оролдосото ажалай амжалта, тэдэнэй дүй дүршэл тушаа манай газетын хүдөөгэй бэшэгшэд эдэбхитэйгээр хододоо бэшэжэ байдаг. Саашадаа улам олоор бэшэжэ байха бээ гэжэ найдагдана.

Республикын алишье нютагта үбhэ хуряалга эхилээ. Ниитынгээ малда элбэг тэжээл бэлдэхэ гээшэ айхабтар харюусалгатай, тон шухала зорилго мүн. Энэ хүдэлмэриин ябаса, ажалай эмхидхэл, түрүү дүй дүршэлые олоной шадабари болгохо хэрэгтэ манай хүдөө бэшэгшэд, эдэбхитэд гол анхаралаа хандуулха болоно.

Иигээд удангүй таряа хуряалга, гүрэндэ ороохо худалдалга, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл гэхэ мэтэ тон шухала хүдэлмэри эхилхэнь. Эдэ харюусалгатай зорилгонуудые саг соонь, hайн шанартайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хүн бүхэнэй өөрынгөө хубитые оруулха байhаниинь дамжаггүй.

Ажахын жэлые илалта түгэсөөр дүүргэхын түлөө ажалшан бүхэн шармайн оролдоно. Эндэ эмхидхэлэй, хангамжын талаар абтаhан хараа түсэбэй, шиидхэбэриин бэелэлгые хинан шалгалгын hулаар табигдаhанhaa боложо гү, али зарим хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгагүй байhанhaa тохёолдоhон али олон дутагдалнууд ажахын хүгжэлтэдэ, арад зоной ажаhуудалай, ажалай хангамжада муу нүлөө үзүүлхэгүйнь тула тэдэниие сагтань эрид шүүмжэлжэ, зайсуулжа байха шухала.

«Буряад үнэн» газетын редакци өөрынгөө хүдэлмэридэ ажалшадай, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсахые хүлеэнэ. Юуб гэхэдэ нүхэд, таанадайл hанамжа, бодол, дурадхал, шүүмжэлэл— ниитэ улад зоной хүсэл эрмэлзэлгые хүсэдөөр, үнэн зүбөөр тодорхойлно бшуу. Бэшэгты, нүхэд, хүлеэнэбди.

Манай ПОЧТО

АЖАЛШАДАЙ БУРЯАД ҮНЭН БЭШЭГҮҮД

МӨӨРӨӨШЭ НЮТАГАЙХИД ГОМДОЛТОЙ...

...hалангай гэрэй газаахи зүлгөөн дээрэ зэргэлжэ hуугша... дунда наhажаалшье, залуу малшад бии. Эдэнэрнай урдаа ...hан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө тэнгэриин үдэр бүри ...жэ байhан ажалша бэрхэ ...үд шуу. Мүнөөшье түрүү ...элжээндэ ажал хүдэлмэри ...гаал хөөрэлдэнэ. hанаагаа ...лдаха, шиидхэхэ юумэниинь ... Илангаяа мүнөө үедэ, ...й ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ... таарамжатай зунай hара...та hү ехээр hааха гэhэн ха...лгатай зорилгоёо үдэр бү...гөө оролдосотой ажалаар ...хэхын тула шударгыгаар хү...

...лишадай хөөрэлдөөе шагна... зоригжолшье тэдээндэ биил ... hүн элбэгээр hаагдабал, ...мүнгэншье ехээр абтаха гэжэ ...hанаhанаал хэлэнэ. Энэньшье ...й. Мүнгэн түлбэриин гурим...рожо, hара бүри хэhэн ажа...аа зэргээр салин абадаг бо...hоо хойшо малшан уладай ...шал, зоригжолынь дээшэлэн...шуу. Тэдэнтэй хөөрэлдэхэдэ, ...» колхозой малшад ажалай ...риин талаар гомдоногүй...

...энь баясуулмаар. Теэд хүдөө ...ые шэнэ шатада хүгжөөн дэб... гол хүсэн бологшо эдэ мал...ладай ажабайдалай үдэрнүүд ...л хамтын ба гэр тойронойн ...жалаар үнгэрхэ ёhогүй ха ... Тиимэhээл эдэ хүнүүдэй үй...риин хэрэгhээ гадна ондоо ...эр hонирходог, сүлөөтэй са...ажа үнгэргэдэг тухайнь мэ... хүсэл эрхэ бэшэ түрэнэ. ...ээ эдэнэр үглөөнhөө хойшо ...жэлhэн ажалаа дүүргээд юу ...юугээр hонирхохо юм ааб? ... хэрэг тухай хөөрэлдөө... саашаа үргэлжэлхэдөө, ...ал энэ асуудалда сэхэ ха...ай байба.

Айл бүхэн зайн галтай, ...приемнигтой, бусадшье эд ...нүүдтэй болоо гээшэбди. ... гэр бараандахи юумэеэ ха...hахяад hуултай бэшэ ха юм. ...эг концерт хаа-яа хараха, hо... лекци, хөөрэлдөө шагнаха ...тэй байгшабди. Арайл энэ ...най бэелдэггүйнь муул даа. ... нааданhaa байтагай кино...ье хараха аргагүй болонхой- ... Ямар hонин hонин юумэн ...жэ, улад зондо харуулагдажа ...ин тухай миил hураг суу дуу... өөhэдөө юушье харана...ди,—гэжэ hаалишад үни удаа... суглаhан гомдолоо хэлэнэ. ...эншьегүй яахаб. Эдэнэрнай ... сагай хүдөө нютагай ...үд ха юм. Байра байда...гаа hайжархада, тэдэнэй ...э хүсэлыньшье улам дээшэ... Теэд энээниие нь «Заря» кол...хүтэлбэрилэгшэд ойлгодог ... гү? Энэ асуудалда сэхэ ха...ахань бэрхэтэй. Хүтэлбэри...эдтэйнь хөөрэлдэхэдэ, нюта...аа соёл культурые hайжа...хын тула анхаралаа хубаал... байдаг хэбэртэй. Харин бо...байдалыень хаража үзэхэдэ, ...иень батадхан харуулхаар ... үзэгдэнэгүй. Ажалша хү...эйнь хөөрэлдэхэдэ тад hөөр...аримта элинэ.

...сгэн Улаан-Үдэhөө ерэhэн ...нууд хүршэ «Дружба» кол...онь зүжэг наада харуулжа, ...» колхозой Полкановкын от...hээ машинаар дүүрэн хү... олонхинь элдэб ажалда яба...хэ гү, али тодорхой ажал...үүл абаашагдаhан юм. Теэд ...тделениин Мөөрөөшын бри... hаалишад болон мал адуу...дhаа нэгэниинье тэрэ зү...араха золгүй байшоо. Тиин ...идэй дураа гутан, юундэ ор... тухайнь асуухада:

...Таанад тэрэ зүжэг харахаяа ... юм аалта?—гэжэ парт...й секретарь нүхэр Нечаев ...усаhан гэхэ.

...эн тушаа тайлбарилга хэhэ...үүү ха. Ажалша малша зо...оо культурна эрилтэ хүсэ...ангахын түлөө колхозой хү...илэгшэдэй оролдодоггүй ...ень энэ ушар баримта гэр... Энэнь Полкановкын отде...дэ ородог Мөөрөөшэ гэжэ ню... ажабайдал дээрэhээ бүри...лэер харагдана. Урданьшье ...агахан тосхон соёл культу...лаар гээгдэнги байгаа. hүүлэй үеын эрилтэhээ мүнөөшье гээгдэhэн зандаа. Эндэ ажаhуугшад бултадаа ажалша малша зон. Тодорхой ажалгүй хүнүүдые гансашье айлда олохогүйш. Мөөрөөшын бригадын гэшүүдтэ hү hаалиин фермэ, хоёр отара, адуун hүрэг, гахайн фермэ даалгагданхай. Механизаторнуудшье бии. Тобшоор хэлэхэдэ, колхозой ниитэ үйлэдбэриин гурбанай нэгэ хубиие тус бригадынхид эрхилнэ бшуу. Тиимэл хадань колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй үйлэдбэриин хэрэгүүдээр гол түлэб hонирхожо байдаг юм бээ. Зүгөөр хүнүүд тухайгаа, тэдэнэйнгээ культурна эрилтэ хүсэл тухай hонирходоггүйнь гэмшэлтэй. Хэрэг байдалай нэгэл талыень хараад ябахадань юумэн адли тэгшээр бүтэнэгүй, hаад түбэг олоор ушарна. Гол түлэб энэл шалтагаанаар колхозой МТФ-гэй нэгэниинь шье hү hааха түсэбөө hара бүри дүүргэнэгүй. Жэшээнь, Мөөрөөшын фермэ хахад жэл соо 250 центнер hү дутуу hаагаа.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө эрилтын hула байхада, колхоздо хүдэлдэг соёлой хүдэлмэрилэгшэдшье уялгадаа хайша хэрэгээр хандана. Полкановкын отделениин киномеханик Д. Игумнов үдэр бүри архидаад, сеанс таhалдуулна, хүнүүдые удаан хүлеэлгэнэ. Хэмhээ хэтэрхэдээ, кинофильм харуулха шадалгүй болотороо архидаха юм. Энэ нүхэр Мөөрөөшэдэ кино харуулжа байха уялгатай аад, жара найман оной гараhааршье иишэ кино асардаггүй. Кино харуулхаар түхеэрэгдэhэн шэнэ клуб бии байбашье, бүхэли жэл соо нютагай ажалша зон, эхин hургуулиин hурагшад кино харанагүй бшуу. Киномеханик Игумнов гансал архи бэдэржэ Мөөрөөшын магазин уруу харгылдаг, теэд нэгэшье дахин эндэ кино харуулха тухай hанаашалхагүйнь гайхалтай. Хяагтын киносетиин таhагшье (даргань нүхэр Белокопытов) нүлөөтэй хэмжээ абанагүй, кинофильмнүүдые саг болзортонь эльгээнэгүй. Жэшээнь, «Заря» колхозой түб болохо Үнгэрхы тосхондо июлиин эхеэр недели шахуу кино эльгээгдээгүй, киномеханигынь миин байгаа.

Ажахын үйлэдбэриин гол участогууд дээрэ хүдэлжэ байhан хүнүүдэй культурна эрилтые хангаха харюусалгата хэрэг иимэл байдалтай болонхой. Эдэнэй гэмээр лэ хүнүүд сүлөөтэй сагаа ашатай туhатайгаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ. Архидажа сагаа үнгэргэжэ, журам эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ. Мөөрөөшын МТФ-гэй hаалишан А. Муратовагай ходо архидадаг байhанай түлөө аймагай милициин таhагта 15 түхэриг яла түлэhэниинь гол түлэб тэрэнэй өөрынь зэмэ байбашье, культурын талаар гээгдэнги байдалhaa эшэ үндэhэтэй гэхэдэ болоно.

Бүхы дээрэнь абаад үзэхэдэ, «Заря» колхоздо соёл болбосоролой болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулха саг яаха аргагүй тулаа. Мөөрөөшын бригадада баташуултай айлнууд олон, үхибүүд гэртээ харууhагүй үлэнэ бшуу. Жэшээнь, эндэхи МТФ-гэй hаалишан Александра болон мал адуулагша Василий Бабарыкинтан дүрбэ наhа хүсөөдүй хоёр үхибүүдээ гэртэнь суурилаад, хэдэн модоной зайда ажалдаа ябаха баатай болоно. Гадна мөөрөөшынхидэй hанаа зобохоор үшөө иимэ ушар байдал тохёолдоод байна. 3—4 hарын саада тээ нютагтань хүдэлхөөр ерэhэн фельдшер гэр байраар хангагдаагүй дээрэhээ ондоо колхоздо эльгээгдэхэ болоhон hурагтай.

Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууды усадхан зайсуулхаар болоо. Гансашье үйлэдбэриин талые хараад ябаха бэшэ, мүн тэрэнэй гол хүсэн бологшо ажалша малша зоной ажабайдалаар hонирхожо, эрилтэ хүсэлыень хангажа байха. тодорхойлон хэлэхэдэ, хүдөө нютагта соёл болбосорол гээшые үндэр хэмжээндэ хүргэхэ тухай hануулан хэлэбэ гээшэбди.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

ХИЛЫН САДАНhАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй түлөөлэлгэтэ эмхиин буруушаалга

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 26. (ТАСС). Советскэ Союзай түлөөлэлгэтэ эмхиин бэшэг үсэгэлдэр ООН-до тараагдаа. ФРГ гансааран немец гүрэн болоно гэхэ hанаатай баруун тээхи зарим гүрэнүүдэй hэдэлгэнүүдтэ энэ бэшэг эрид шанга харюу үгэбэ. ФРГ-гэй правительство «уласхоорондын асуудалнуудаар герман арадай үмэнэhөө үгэ хэлэхэ этигэмжэтэй» гэжэ ООН-ой дэргэдэхи Беликобританиин, США-гай ба Франциин түлөөлэгшэдэй мэдүүлhэнтэй дашарамдуулан, иимэ бэшэг ООН-ой генеральна секретарьта эльгээгдэhэн байна. Сүлөөтэ гүрэнүүдэй бүхы үүргэ уялгануудые, тэрэ тоодо уласхоорондын харилсаануудай асуудалнуудааршье, тус бүридөө дүүргэдэг Германиин хоёр гүрэнэй—ГДР-эй ба ФРГ-гэй оршон байhаниинь арсалтагүй гэжэ СССР-эй түлөөлэлгэтэ эмхиин бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

БКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

СОФИ. (ТАСС). Эндэ Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай пленум нээгдээ. БТА агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Болгаридахи хүтэлбэриин гуримай гол шэглэл болон тэрэниие саашадаа хүгжөөхэ тухай пленум зүбшэн хэлсэхэ байна. Пленумэй хүдэлмэридэ БКП-гэй ЦК-гай гэшүүд, мүн гэшүүдтэ кандидадуудhаа гадна, БКП-гэй хиналта-шалгалтын Центральна комиссиин гэшүүд, Болгариин газар тарялангай арадай холбооной хүтэлбэрилхы Соведэй гэшүүд, түбэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, мүн бэшэшье харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана.

Болгаридахи хүтэлбэриин гуримай саашанхи хүгжэлтын гол шэглэл тухай элидхэл БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Тодор Живков хээ. Тэрэнэй элидхэл соо арадай ажахые хүтэлхэ гурим нарижуулан hайжаруулха асуудалнууд, гүрэн түрын зургаануудай байгуулалта ба уялгануудай хубилалтанууд, партийна, ниитын хүдэлмэриин, социалис ушар ёhо ойлгохо хэмжээе дээшэлүүлхэ ба журам бэхижүүлхэ, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ асуудалнууд, арад зоной hуудал байдал hайжаруулха хэмжээнүүд оролсоно.

Асуудалнуудые зохёожо табихадаа. марксистско-ленинскэ теоридо, социалис общество болон социализмын байгуулалтые хүтэлхэ тухай манай классигуудай, илангаяа Ленин багшын зохёоhон гол шухала дүрим заабарида түшэглэдэг байнабди гэжэ тэрэ хэлээ. Тэрэшэлэн эмхидхэлэй болон хүтэлбэриин талаар мүнөө сагай эрдэм ухаанай туйлалтануудта түшэглэнэбди.

Социальна хүтэлбэриин гуримые нарижуулан hайжаруулга, ниитын хүгжэлтын айхабтар шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ хадаа Советскэ Союзтай маанадай бүхы хани харилсаае саашадаа үргэдхэхэ, бидэндэ тон үнэтэ болгар-совет хани барисаае гүнзэгырүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ хүргэхэ юм гээд Т. Живков тэмдэглэбэ.

Корей арадай тэмсэл дэмжэхын түлөө

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Июлиин 24-дэ Монголой ниислэл хотодо Урда Корейhээ американ сэрэгүүдые гаргуулхын түлөө тэмсэхэ нэгэ hарада зорюулагдаhан митинг болобо гэжэ МОНЦАМЭ агентство дамжуулна. Урда Корейhээ американ сэрэгүүдые гаргажа абаашахын түлөө, Корейе нэгэдүүлхын түлөө корей арадай хэжэ байгаа үнэн зүб тэмсэлые монгол арад хэзээ бүхэндэ дэмжэдэг юм гэжэ митинг дээрэ үгэ хэлэhэн, монгол-корей хани барисаанай бүлгэмэй правлениин гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи партиин түүхын институдай эрдэмтэ секретарь А. Маму гэгшэ тэмдэглэбэ.

Эрдэмтэд тэрьедэhэн зангаараа

БОНН. (ТАСС). Ажал хэхэ болон эрдэм шэнжэлгэ эрхилхэ условиин муу байhан дээрэhээ, Баруун Германиин эрдэмтэдэй Бонной түрэнhөө тэрьедэн ошохо ябадал саг үргэлжэ үзэгдэнэ.

Эрдэм шэнжэлгын хэрэг эрхилхэ министр Штольтенберг гэгшэ Бонндо болоhон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ ушарые мэдэрhэн байха юм.

«Франкфуртер Рундшау» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, жэл бүри 600 шахуу дээдэ мэргэжэлтэд болон эрдэмтэд бэшэ бэшэ гүрэнүүдтэ, түбэхын түрүүн США-да ажал хэхэ hайн услови болон бараг түлбэри бэдэржэ Германиин Федеративна Республикаhаа тэрьедэн ошодог зангаараа, тээд тэрэ мэдүүлбэ.

ИРАГАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН, ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ ИНТЕРВЬЮ

КАИР. (ТАСС). Дотоодын политическэ байдал хубилгаха, курднуудтай арсалдаата асуудал шиидхэхэ, экономическа байдал hайжаруулха, үндэhэ яhатанай бутаранги байдал, мүн оронойнгоо баялигуудые урихэ, мунайдаха ябадал усадхаха шухала болоhон дээрэhээнь Ирагта июлиин 17-ной хубилалта хэгдэhэн байгаа гэжэ Ирагай президент Ахмед Хасан Бакр «Аль-Гунмхурия» газетэдэ үгэhэн харюу соогоо мэдүүлбэ.

Ирагта тогтоhон шэнэ засаг курд зондо хабаатай асуудал шиидхэхээр эрид шиидэнхэй гээд президент Бакр зааба. Хубилалтын хэгдэхэhээ бүри урид мүнөөнэй засагай түлөөлэгшэд курд зоной ударидагшадтай уулзажа, энэ асуудал зүбшэн хэлсэhэн юм гэжэ тэрэ мэдээсэнэ.

Ирагай, ОАР-ай хоорондохи харилсаанай шангадаhан тухай гадаадын агентствэнүүдэй мэдээсэлые Бакр буруушаагаад, олон ондоо hалбаринуудай талаар хоёр ороной хани харилсаатай байлга саашадаашье хүгжэхэ, бэхижэхэ байха гээд тэмдэглэбэ.

Ирагай шэнэ засаг бүхы араб гүрэнүүдтэй холбоо барисаагаа бүхэлжэ, ОАР-тай, Сиритэй, Иорданитай харилсадаг ябуулгануудаа таарууу зохидоор бэелүүлжэ байха гэжэ Ирагай премьер-министр Абдель Раззак Ан-Найеф «Аль-Ахрам» газетэдэ үгэhэн харюу соогоо хэлээ.

Бундесвер дахин сэрэгэй hуралсал хэхэнь

БОНН. (ТАСС). Августын 24-hөө 30 болотор Лингенэй бэ Меппенэй оршондо (Доодо Саксони) НАТО-гой сэрэгэй hуралсал «боро бобр» гэжэ нэрэтэйгээр болохо байна.

«Франкфуртер альгемайне» гэжэ газетын мүнөөдэр мэдээсэhэнэй ёhоор, тэрэ сэрэгэй hуралсал 4 мянга шахуу Баруун Германиин, Англиин, Голландиин солдадууд, 1200 автомашина, хуягта транспортёр, бэшэшье сэрэгэй техникэ хабаадалсаха юм. Сэрэгэй hуралсалай үедэ мүн авиацишье хэрэглэгдэхэ болоно.

Тиихэдэ уhа мүрэниие гаталха, гарсануудые түхеэрхэ, сэрэгүүдые хангаха ябуулгануудые лайшалхы байдалда дүтэрхы условидо бэелүүлхэ гэhэн зорилготой юм.

Канадо-Баруун Германиин хэлсээн

ОТТАВА. (ТАСС). Баруун Германиин оборонын министр Г. Шредер Канадын национальна оборонын министр Л. Кадие гэгшын уряалаар Оттавада ерэбэ. Канадын Пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Шредер эндэ дүрбэн хоног соо байхадаа, «али али талада хабаадахэ асуудалнуудаар» Кадьетэй, мүн оборонно үйлэдбэриин хэрэг эрхилхэ министр Д. Джеймсонтой хэлсээ хэхэ байна.

Баруун Германиин министр ФРГ-дэ байрлаhан Канадын сэрэгүүд тушаа НАТО-гой талаар өөрынгөө союзнигай ямар түсэбтэй байhаниие hонирхохо юм гэжэ хүлеэгдэнэ. Энээнhээ гадна, Канадада Баруун Германиин хэхэ сэрэгэй гаргашанууд тухай асуудал хэлсэгдэхэ юм ха.

США-гай правительствын ээрхэг түримхэй гадаадын политическэ хараа бодолые, мүн Вьетнам руу эльгээхын тулада залуушуулые сэрэгэй албанда таталгые буруушааhан студентнүүдэй демонстрацние Берклидэ полициинхид намнан тарааба. Тус городто, мүн Калифорниин университедэй газаа полициин ехэ хүсэнүүд абаашагдаа hэн. Тэндэ комендантын час соносхогдоо.

АП—ТАСС-ай фото.

ЭЛЕКТРОСАМОВАР, ФОТОАППАРАТ ХААНАhАА АБАЛТАЙБ

Хүдөөгэй хүн зоной байра байдал, тэдэнэй эдлэл хэрэглэл городой зонойхитой адлирхуу боложо байhаниинь мэдээжэ. Электрын элшэ хүсэн хамагай холын айлнууд хүрэтэр ошодог болонхой. Алишье тосхондо ошоходо, Ильичэй лампочканууд яларжа, радиоприёмнигууд хүнхинэжэ, дэлхэйн hонинуудые айл бүхэн тэрэл үдэртэнь шагнажа байна ха юм.

Электроутюг, электроплиткэ, хубсаhа угаадаг машина—жиирэйл малшад, hаалишадай хамагай түрүүшын. гар үзүүрэй хэрэгсэл боложо, айл бүридэ хэрэглэгдэнэ.

Манай заха холын Захааминай аймагташье баhал иимэрхүү байдалтай. Гэбэшье эдэ хэрэгсэлнүүд магазинуудта хомор асарагдана. Санага тосхондо сельмаг, эдеэ хоолой, эд бараанай, номой магазинууд бии. Арад зоной хэрэгсэлнүүд жэл ерэхэ бүри улам hайнаар хангагдажа байдаг болобошье, электросамовар, электрочайник, пылесос гэхэ мэтэ эндэ огто наймаалагданагүй.

Радиоприемник, илангаяа портативна жэжэхэн приемнигууд, фото-зураг буулгаха плёнко, саарhан болон химикадууд тон хомор. Эдэ бүгэдые хэрэглэхэ, бэдэрхэ хүнүүд хүдөөдэ олон болоо. Зунай сагта hургуулиин үхибүүд, мүн ажалшад амаралтада гаража, сүлөөтэй үедөө аян замда ябадаг, орон нютагайнгаа байгаали шэнжэлдэг дурасхаалта, гоё hайхан газарнуудаар ябадаг байна. Аяншадта фотоаппарат, тэрэнэй хэрэгсэл яаха аргагүй хэрэгтэй болоно. Теэд тиимэ юумэ Санага нютагта олохонь бэрхэтэй.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар нютагай хүн зоной хэрэглэмжые hайса мэдэжэ, тэдэнэй хэрэгтэй эд бараа элбэгээр асархые бодоногүй гээшэ ха.

Б. ТУБАНОВ,
Санагын дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагша.
Захааминай аймаг.

ХОЁРДОХИ ЖЭЛЭЭ ХҮЛ ЕЭhЭЭРБДИ

Хориин аймагай Тээгдэ тосхоной зарим хүнүүд үhэ зүhэндөө дарагдашаhан ябадаг. hахал hамбайгаа хяргуулха аргагүйдэнэ. Эндэ урдань хүдэлжэ байhан үhэ заhадаг газарые дахин hэргээжэ, нээбэл hайн hэн гэжэ би 1966 ондо редакцида бэшэhэн бэлэйб.

Тэрэ бэшэгэйм мүрөөр шалгалта хээд, республикын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха министр нүхэр Ереминой гар табилгатай саарhан намда 1967 оной апрель hарада ерэhэн юм. Тэндэ иигэжэ бэшэгдэhэн: «Танай гомдолые Хориин аймагай ажаhуудалай комбинадай директор нүхэр А. Т. Дамбинов шалгаба. Тээгдэ тосхондо урдань бии байhан парикмахерска гэр байрын таарууgүй дээрэhээ хаагдаа. Мүнөө Хүрбын леспромхоз Тээгдэ тосхондо ажаhуудалай комбинадай павильон барижа байна. Тэрэнэй 1967 оной май соо ашаглалгада үгтэхэдэнь, үhэ заhадаг газар бии болохо».

Тэрэ гэhээр бүхэли жэл дүрбэн hара үнгэрөө. Парикмахерска хүдэлдэг болоогүй хэбээрээ. Харин hүүлэй үедэ эндэ гутал заhадаг мастерскойгоо хаажархиhан байна.

Иигэжэ юундэ хүн зоной хэрэглэмжэ хайхарнагүй гээшэб?

Б. ДАБАЕВ,
Хүрбын леспромхозой хүдэлмэришэн.

США-да ҮНДЭhЭ ЯhАНАЙ ИЛГАА ДЭЭРЭhЭЭ БУhАЛГААН БОЛОБО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Кливлендэдэ (Огайо штат) негр зоной полициинхидтай тулалдаан хэдэн час соо үргэлжэлhэн байгаа. Айхабтар ехэ хүсэлэлгэ гаргаhанай hүүлээр лэ засагаархин негр зоной эсэргүүсэлтын гол гуламтануудые даража шадаа ха. Тус городто негр зоной hуудаг газар уруу полициин подразделенинүүд бүхыдөө, тэрэшэлэн национальна гвардиин хэдэн зуугаад солдат хаягдаhан байна. Агентствэнүүдэй мэдээсэhэнэй ёhоор, полициинхидай ябуулганuудта 9 хуягта машина, 15 «джип» хабаадалсаhан байгаа.

Городой табан квартал хабаадуулhан зэбсэгтэ тулалдаан соогуур 10 хүн алуулаа. Тэдэнэй дунда 6 негр бии. Баhа 20 шахуу хүн шархатаа. Хэдэн арбаад негрнүүдые барижа хааба.

Нью-Йоркын, Пуэрто-Рикын райондо хүдэлмэритэй болгохые, мүн полициинхидай хашалан үзүүлдэг ябадал болюулхые эриhэн залуушуулай жагсаал дүрбэдэхи үдэрөө үргэлжэлжэ байнхай. Город соохи буhалгаануудые дарахын тулада зорюута hургагдаhан тактическа hахюулай сэрэгүүд гэдэгэй подразделенинүүд тус митингые тараан намнаhан байгаа. Энээндэ хабаадагшад городой Пуэрто-Рикын районhоо нэмэлтэ полициин частьнуудые гаргажа абаашаха эрилтэ табяа hэн. Тэндэ 13 хүниие барижа хааhан байна.

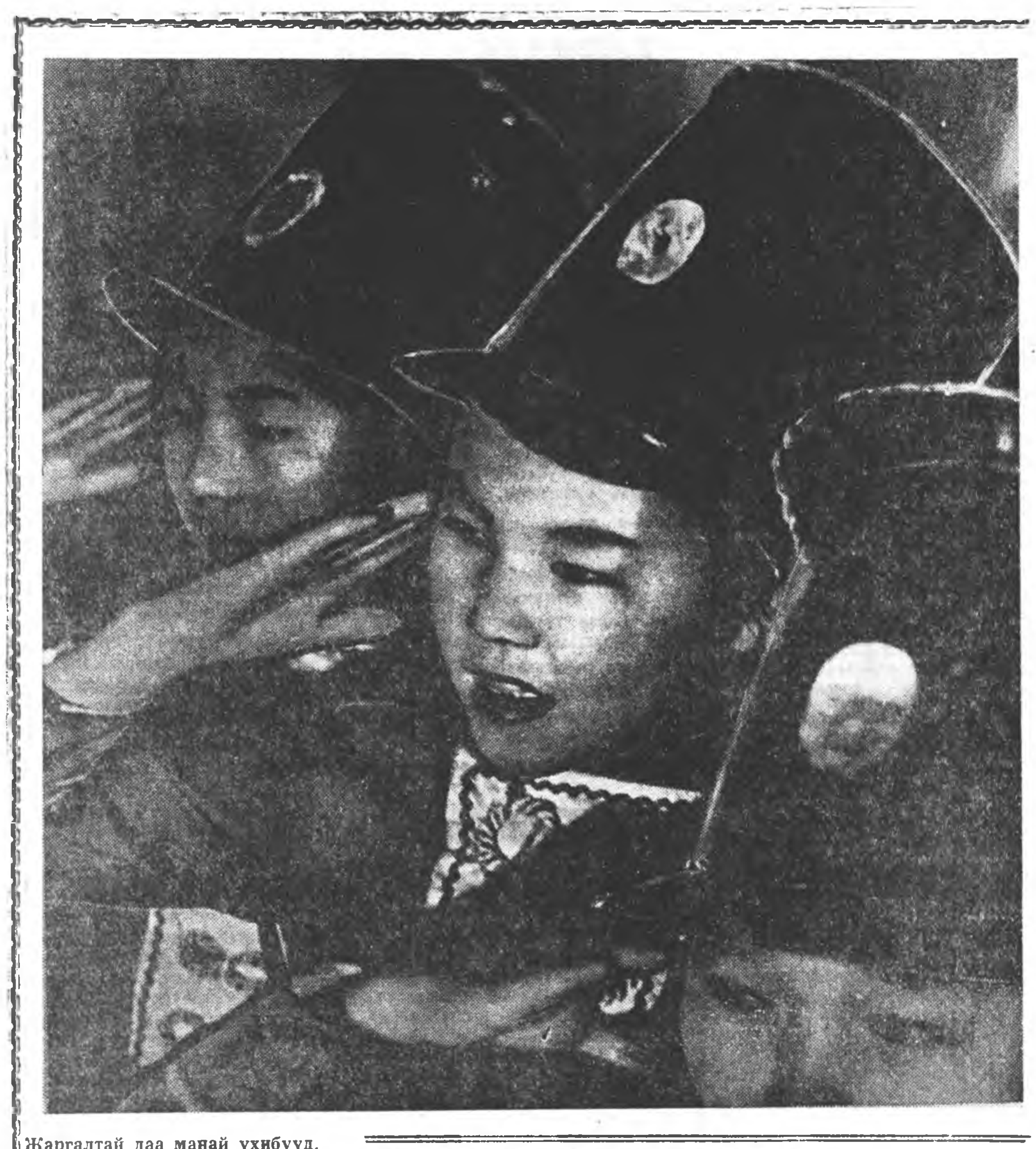
Нэгэ хэдэн час болоhоной hүүлээр, мүн тэрэ райондо пуэрторикынхид полициинхидтай дахин тулалдажа, тэндэ hуудаг зон полициинхидай урдаhаа шулуугаар болон хооhон бутылкануудаар шэдэhэн байна. Жиирэй хубсаhа үмдэhэн агентнүүд үшөө 6 хүниие, тэрэ тоодо нэгэ эхэнэрые барижа хааба.

Нью-Йорк хотын Бруклин гэжэ райондошье негрнүүдэй буhалгаан замханагүй. Тэндэ полициинхид 7 хүниие тушааhан байна.

Зүгөөр негр болон пуэрторикан зоной хэжэ байhан шанга тэмсэлые миил «тушаан болоhон ушарал» гээшэ гэжэ США-гай юстициин министр Кларк харуулха hанаатай байба. Тиигэбэ яабашье hаа, «Макколс Мэгэзин» гэжэ журналай редакци соо үгэ хэлэхэдээ, негр болон пуэрторикынхидэй табиhан эрилтэдэ засагаархин шэнэ хэhээлтэ үзүүлжэ харюусаха юм гээд тэрэ мэдэрhэн байха юм. Хото городуудта буhалгаан боложо байhанай дашарамда, «полици бушуу түргэнөөр, шадамар бэрхээр ябуулгануудые хэхэ ёhотой»—гэжэ Кларк мэдүүлбэ.

Ракетээр зэбсэглэгдэhэн 17 корабль ФРГ-дэ бүтээгдэхэнь

БОНН. (ТАСС). Балтиин далайдахи Баруун Германиин далайн-сэрэгэй флодой ракетнэ хүсэ улам ехэ болгохо асуудалда ФРГ-гэй далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй командовани ехэ анхарал хандуулна. «Франкфуртер Рундшау» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, 1974 он болотор тус флодой составта ракетнэ зэбсэгтэй 17 шэнэ корабль оролсохо байна. Жэшээнь, 3 эсминец, 4 фрегат, 10 торпедно катер байха янзатай. Тиихэдээ гэдэнь «Тартар» түхэлэй шэнэлэгдэhэн ракетээр зэбсэглэгдэхэ болоно.

Жаргалтай даа манай үхибүүд.
В. ГАУЧЕНОВЭЙ фотоэтюд.

РАССКАЗ

БАЯЖАХЫН ГАСАЛАН

Минии хүршэ Догнит Доржиевичтан ехэ баян айл. Өөрөө колхозой склад даадаг, һамганиинь магазинай наймаашан. Ойройдоол хоюулханаа юм. Бүхы наһаараа хамта һуугаад, юундэшье үхибүүтэй болоогүй юм aaб даа—бү мэдэе. «Бурхан үршөөгөөгүй» гэжэ иимэ ушарта хэлэдэг гээшэ бэлэй гү? Байза, бурханшье—бурхан. Өөһэдөө чагаа юм. Теэд энэмнай өөһэдынь, хубиинь хэрэг юм aaб даа. Манай хамаархаха юумэ эндэ байхагүй. Яанаб... Үхибүүтэй болоно гү, али бэлэн үхибүү үргэжэ абаад, өөрынгөө нэрэ нэрлүүлнэ гү? Хоорондоо яһалал хэлсэдэг юм бэшэ гү? Залуудаа үхибүүгүйгөө ойлгохоньегүй, үшөө олзуурхажа ябахал даа, харин үбгэрхэ, хүгшэрхэ үедөө нэгэ бага сүхэрхэ, халаглаха байха. Зай, яахамнайб...

Догнит Доржиевич зангаар һайн. сэхэ, хүхюун хүн юм. Аймшагтай шогууша. Илангаяа үхибүүдые гасаалха гээшэнь уйгаргүй—үхибүүдтэ дуратай хүн тиимэ байдаг. Үхибүүндэ дуратай иимэ хүндэ юундэ бурхан үхибүү үгөөгүй юм aaб даа гэжэ заримдаа һанахаш.

Ажалдаа ошоходоо гү, али ажалһаа бусажа ябахадаа, үгышье һаа худэлмэрилдэг колхозойнь бухгалтеридэ минии орохоло, Догнит Доржиевич эхилхэл даа:

— Байза, Гомбо, мэндээ хэлсэхэмнай гү, али хожом нэгэ мүһэн сагаалганда мэндэшэлдэхэ гүбди?

Бинь миһэд гэбэб. Анха түрүүн игэжэ хэлэхэдэнь, һонин шэнги байгша һэн. Теэд хожомынь оло мянга дахин нэгэл юумэеэ дабтахадань хашартай болохо. Юрэдөө бүхы юумэн тиимэ ха юм даа.

Энэ тэрэ найр наадан, түрэ наранай болоходо, Догнит Доржиевич хүршэ гээшэбди гэжэ намтайл зэргэлжэ һууха. Тиихэдээ:

— Зай, Гомбо, мэндэ гэлсэхэмнай гү, али майн 5-да мэндэшэлдэхэ гүбди?—гээд эхилхэ. Майн 5—хэблэлэй үдэр. Минии газетэдэ заазуухан юумэ бэшэдэг хада тингээ юм aaб даа.

Тээ түлэг эдеэлжэ байха үедөө ходол хэлэдэг үгэеэ дабтаха:

— Гэдэбэй Гомбо, гэдэһээ гамна!

Минии сагаан хада гү, али хүршынгөө шогуушые мэдэхэ хадам тиигэдэг юм aaб даа. Ондоо хүндэ найр наадан дээрэ, үшөө уунгишаг байхадань хэлээд үзэ даа—нюдарга эдюулхэдээ болохол. Теэд манай хүршэ тэрэнээ һайн мэдэдэг һэн.

Үнэндөө хүн хаана хайшан гэжэ бэеэ абажа ябахаяа, хэндэ юун гэжэ хэлэхэеэ һайн мэдэдэг. Хүн гээшэмнай хэзээш, хаанаш, хэнтэйш барилаа алдахагүй. Илангаяа—Догнит Доржиевич.

Намдаа тэрэ элдэбын юумэ хөөрэхэ. Дандаа тэрэ баяна һайрхаха. Теэд бинь гомдохоошьегүйб, намайе үгытэйш гэбэ гэжэ буруу, һөөргэнь өөнтэгшөөр ойлгодог хүниинь бэшэб. Муу һанаатай хүнүүд дайралдадаг. Нэгэ юумэ хэлэхэдэш—тэрэниинш буруу тээшэнь абаашаад, доромжолбо, баһаба гэжэ өөнтэг һанадаг. Тиимэ хүнүүдтэ би сатаагаараа дурагүй хүм.

Хүршэмни эд зөөреэ һайрхахадаа, заатагүй сэнгынь, хаанахи эдлэлыень дурдадаг зантай юм.

— Шэнээр барюулһан гэрни 3122 түхэриг 50 мүнгэтэ болоо,—гэжэ нэгэтэ хэлэбэ гээшэ. Миниингээ бухгалтер хада тэрэ 50 мүнгэ оруулжа хэлээ гэжэ ойлгоо һэм. Хожомынь дуулаһам, ондоо хүндэ баһал 3122 түхэриг 50 мүнгэтэ болоо гэжэ гэр тухайгаа хэлэһэн байгаа һэн.

Нэгэтэ уулзаад, мүнөөхи «мэндэшэлдэхэмнай гү, али үгы гү?» гэһэнэйнгээ һүүлээр:

— Бадмын абын зуудаг хара нохой үсэгэлдэр урдаһаам аржаганаад гүйжэ ерэбэ гээшэ,—гэжэ хүршэмни хөөрэбэ.

— Зай?—гэжэ би ёһын тэдыдэ тон анхаралтайгаар шагнааша болобоб. Хүнэй юумэ хөөрэхэдэ: «Зай!» гэһэн үгөөр дэмжэхэдэ гү, али «Ухайш даа!» гэһэн үгөөр зоригжуулхада, үгышье һаа, «Саашань!» гэһэн үгөөр эрилтэ табихада, нүгөөдынишни хөөрөөн улыгам болодог юм гэжэ ойлгогшоб. Сэхынь хэлэхэдэ, би хүнэй хөөрэжэ байхада иигэжэ сог зали нэмээхэ дуратай хүм. Буряад ёһодо, мүн бэшэшье арадуудта иимэ юумые хүндэшэ зан гэжэ хэлсэдэг гээшэ бэзэ...

— Зай!—гэжэ дуугараад, Догнит Доржиевичайнгаа ама хараад байнаб.

— Тэрэ нохойн дүтэлхэтэйнь зэргэ 57 түхэригтэ монгол сабхяраа хушуу уруунь үдьхэлжэрхёод, япон һаарал дэгэлэйнгээ хормой һэхэжэ, зун Болгарьяар аяншалхадаа худалдажа абаһан костюмайнгаа хармаанһаа мүнгэн үлгүүртэй алтан часаа гаргаад харан гэһээм, 12 болохо байба гээшэ.

— Саашань!—гэжэ бинь хүршэдөө хэлэбэб. Иигэжэ дуугархадаа, ехэл алдуу хэһэн байбаб. Юуб гэхэдэ, Догнит Доржиевичаймни хөөрөөн иигээд түгэсэшоо ха юм. Хүршымни хөөрөөн иимэ богони байха гэжэ һанаагүй ха юмбиб.

Хөөрөөень ойлгоогүй намда хүршэмни удаан гомдобогүй. Хожомынь уулзахадаа тэрэмни:

— Одоо мэндээ хэлсэе даа. Майн 5 болотор дан үды байна,—гэжэ эхилээд, иимэ хөөрөө дэлгэбэ:

— Агнууриda ошобо гээшэб. Саһан ехэ. Махабаб, махабаб. Хүлэршэбэ гээшэб. Булган малгайм халууниинь хэлээ гүш... Эгээл энэ үедэ һуудаһан хүрэбэ ха юм. Гэртээ мүнөөхи һоом зузаан сааалатай шантагарайхяа ехэхэнээр зөөглөжорхиһон ябаа ха юмбиб. Теэд би анханай удаан һуудаг нэгэ муутай хүм. Минии үшөө хара худэлмэри хэдэг байхадам, манай бригадир Жамбал: «Залхуу хүн хорголһон дээрээ удаан һуудаг юм» гэжэ хараагша һэн. һууха болобоб. Тиигээд лэ буугаа нарһанда түшүүлээд, мүшэртэнь малгайгаа үлгэжэрхибэ гээшэб... Һуужа һуунаб. Гэнтэ тээ араһаам буугай «пүс» гэхэ абяан дуулдаад, һомониинь дээгүүрни һиинан үнгэршэбэ. Гэдэргээ эрьежэ харахадам, шэлбүүһэндэ үлгөөтэй малгайм газарта унашанхай хэбтэбэ. Одоол эндэ үнэхөөрөө айжа абабаб... Намайе буудаба гээшэ бэшэ гү? Һуужа һуултай бэшэ, хэрэгээ зүтүү ядуу бүтээгээд, һурэжэ бодобоб. Модонойнгоо саанаһаа бултайнгүй буугаа абабаб. Шүдхэр абаашаг, бэеэ хамгаалха ушар болохонь ха юм. Буум найдамтай, гэшхүүр хараатай. арба һурэдаг англи карабинтай бшууб. Буугаа бэлэн баринхай саһа этэжэ хонхойлгоод, нарһанай оёорто хэбтэшэбэб. Ойройдоо дайнай газарта ябаһан шэнги. Малгайгаа абанагүйб. Модонһоо холо болохоёо айнаб. Нарһанайнгаа хажуугаар шагаажа, болгоомжотойгоор харабаб. Үй! Пиранглайл... Шэхэндээ хүрэтэр амаа ангайлгажархинхай юумэ нам тээшэ гүйжэ ябаба. Ойлгоодхибоб—модоной мүшэртэ үлгөөтэй малгайем булган гэжэ һанаад, буудажа унагаагаа ха юм. Тиигээд мүнөө баярлахын ехээр баярлажа, һаамагар юумэ гүйжэ ябана. Сухални хүрэбэ. Малгайем сүмэ буудаа, золигшни. Модоной саана бэшэ, тээ эндэхэнэ малгайгаа үмдэнхэй һуугаа һаам, түгсүүл дээрэ булган байна гэжэ һанаад, тархиим соо буудаха байгаа гээшэ гү, хаатаршанш? Одоол харюугаа абахал хаб гэжэ бодоноб. Яагша аабши, булгашан!

Удангүй саһан шар-шар гээд, Пиранглайн уухилха абяан дуулдаба. Дүтэлбэ. Малгайм ойро ерэбэ. Эгээл энэ үедэ үзэлэнгүй муухайгаар хашхараад, модоной оёорһоо гэб гэнтэ Пиранглай тээшэ һурэшэбэб.

Пиранглай ойг гэһэн абяа гаргаад, нюдөө эреэнээр хаража, тархяа эзэгүйгөөр гунхуулан, саһан дээрэ һуушаба. Пиранглай мэдээ табижа унашаба.

«Энеэдэмни—ханяадан» бологшо аа гү гэжэ өөрөө айжа абабаб. Дүүрээгээ дэлбэршоо һаань—яаха хээхэ бэлэй. Сээжынь, сабиргайень саһаар үрэжэ, Пиранглайгаа ами оруулбаб.

Малгаймни хажуу тээһээ буудуулжа, хоёр газараар соороһон байгаа һэн. Пиранглайһаа үһөөгөө абажа, үхэтэрнь айлгаа хадаа, соо буудуулһан малгайнгаа тухай юумэ хэлээгүй һэм даа. Һамгамни булганай үргэһөөр соорхойень бүтүүлээдхёо һааб даа...

Догнит Доржиевич гээшэмнай иимэл нүхэр юумэл даа. Булган малгайгаа һайрхахын тула намда Пиранглайтай болоһон ушар хөөрөө гэжэ тухайлааб. Энээн тухайгаа хөөрэхэдэнь, би энеэжэ үхэшэн алдааб.

Харин һая баянаа һайрхахын тула Догнит Доржиевичай юу хэһэн тухай дуулахадаа, одоо энеэгээгүйб. Юуб гэхэдэ, энэмнай энеэхээр юумэн бэшэ юм. Хөөрэжэ үгэһүүлши даа...

Догнит Доржиевич нэгэтэ сүлөөдэ иигэжэ бодобо һэн гэхэ: «Юрэдөө баян зөөреэ хүндэ һайрхахын тулада юунэйхиие элдэб юумэ һанаха—монгол сабхяараа нохой үдьхэлхэ, халюун захатай швейцариингаа пальто тайлажа ерээд биллиард сохихо, булган малгайгаа Пиранглайда буудуулха гэхэ мэтэ түүхэ хүнүүдтэ хөөрэжэ, бэеэ зобооно гээшэбиб? Бэлэн аргаар баянаа харуулхада яахаб. Алтан час, алтан бэһэлиг бии. Алтан шүдэ хүүлэхэ юм байна. Энеэхэ, дуугарха, [...] ха бүхэндэмни алтан шүдэм[...] рагдажа, толо сасаржа байха[...] гү даа!»

Тиигээд лэ Улаан-Үдэ хото[...]жо, шүдэ эмшэлдэг газарта а[...]даг протезнэ мастерта хандаба[...]

— Түһалыт даа. Энэ шүды[...]жа хаягты.

— Юун болооб? Үбдөө гү[...]

— Үгы...

— Үгы хадань, юундэ шү[...] хуулха гэбэт?

— Ондоо шүдэ хүүлэхэм.

— Үбдөөгүй шүдөө абху[...] ондоо шүдэ хүүлэхэ гэжэ [...] хэлэнэт?

Эндэ Догнит Доржиевич [...]гоо аалихан болгоод, шүдэн[...] тэз урладаг мэргэжэлтэнтэй [...] хөөрэлдөө хээ һэн ха.

Нюуса хөөрэлдөөн гээшэ [...] Тэдэ хөөрэлдэһэн хүнүүдһээ [...] хүнүүдэй мэдэхэгүй хөөрэ[...] Тиимэһээ бидэ тэдэ хоёрой м[...]хай хөөрэлдэһые мэдэнэгүйбди[...]гөөр түс хөөрэлдөөнэй һ[...] юунэй болоһониинь мэдээтэй[...]тер Догнит Доржиевичые [...] ерэ гэһэн байгаа. Тиин элүү[...]дынь абажа, алтан шүдэ хэх[...] юм ха.

Догнит Доржиевич городто[...] хоножо, алтан шүдэтэй гэр[...] саад, үглөөдэрынь аймагай [...]цада орошоо. Нэгэл үдэшын [...]да һамгандаа алтан шүдэеэ х[...]жа энеэгээд лэ, үглөө үгл[...] тэрэ шүдэниинь, мүйлэнь [...] гүйгөөр үбдэжэ, доктордо үз[...]ниинь, больницада хэбтүүл[...]

Һая Догнит Доржиевичые, [...]гүй юумые городой больницада[...]шаа гэлсэбэ. Нээрээ юунэй [...] иитэрээ өөрөө өөрыгөө зобоо[...]шэб? Городой эмшэд эдэгээ[...] aaб даа. Хэрбээ эдэгээгээгүй һ[...] Ай заилуул!

Баяжахын гасалан гэжэ [...] энээниие хэлээ юм бэшэ гү?

Нүхэд, таанад мүнөө [...] Доржиевичые ехэл муу хүн [...] гэжэ һанана ёһотойт. Ко[...] складые даажа байһан тула [...]маандаа гараа хэһэн мэтээр [...] зөөридэ орожо, тиихэдэ тэрэ [...]ниинь—түргэн хара нюдэтэй, [...]бан жэлбэн зантай, шуумар [...] Шурань магазинай наймааша[...] даа баһал зоргоороо болоо гэ[...]нажа магадта.

Минии мэдэхын Догнит [...] хоёр үнэн сэхэ зон юм. Х[...] гээд баяжааб гэхэдэ, бүхы [...]ниинь урагшатай байдаг. Г[...] жэл бүри арба гаран поршоон[...]гадаг, хонидынь эхирлэдэг, [...]ниинь һубайрдаггүй, лотерейн [...] дээр тираж бүхэндэ шүүдэг, [...]рида гарахадаа, Догнит Дорж[...]гар хооһон бусадаггүй, хаарта[...]даа алдадаггүй. Өөрынгөө [...] уудаггүй хүн һэн...

Тиихэдэ Догнидтоной үнэ[...] байһые яаха аргагүйгөөр гэр[...]лаб бата зүйл баһа бии: хэрбэ[...]гайн мүрөөр баяжаһан байга[...] Догнит Доржиевич баянаа һ[...]жа, хүн бүхэндэ хэлэжэ яба[...] һааб даа.

Г. ЧИМИТО[...]

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
☒ Уран шүлэгэй долгин.
☒ *Элдэб һонин.*
☒ Гунга Чимитовэй шэнэ рассказ.

Ц-Д. ХАМАЕВ

ЭЛДЭБ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Намарай ольбон унажа даа,
Набша сэсэгынь хагдараал даа.
Халуун ороноо бусажа даа,
Һүрэглэн шубууд ниидээл даа.
Мүнгэн хюруу дарсайжа даа,
Мүшэд холодон хүйтэрөөл даа.
Наһалһан наһаш үндэрлэжэ даа,
Нойроим долгин һамшаал даа.
Сагай ябаса иимэл гээд,
Сэдьхэл амгалан һуухалгүйб.
Наһам үнгэрэн ошобол гээд,
Нэтэржэл нэгэндээ ябахашгүйб.

* * *

Унаһан хүбүүгээ дурсан,
Уйлан һууһан хүгшэнии;
Дурлаһан хүбүүгээ һанан,
Дуулан һууһан хүүхэнии;
Үлгэн энэ дэлхэйдээ
Үхибүүн наһанһаа үзэжэ,
Долорон, боргожон ябажа,
Үндын, урган ошоходоо—
Уйлан гэншэһэн хүгшэнии
Дуулан һуулгаха хүсэлтэйб.
Дуулан уярһан хүүхэнии
Уйлан һуулгаха хүсэлтэйб.

ЮРӨӨЛ

* * *

Хэтын, хэтын аянда
Хэлсэжэ мордоһон бэетнай,
Эжыл, абын буянда
Эгүүридээ хүртэһэй.
Урдын арюун заншалы
Ула дороо гэшхэнгүй,
Мүнөөнэй шэнэ заншалы
Мэдэл соогоо эбдэнгүй,
Хэтын сэмээн аяндаа
Хэшэгтэйхэн гарыт даа.
Эжыл, абын буянда
Эдлэхэдэжэ жаргыт даа.

* * *

Мүнхэ бэшэл наһантнай,
Мүнхэ залуу ябахагүйт.
Мүнхэл һаань даа дуранай
Мүнхэрхэеэ ядахагүйт.
Алтан дэлхэй баян лэ,
Ая соогоо сэнгэмээр.
Аба, эжы хайратай лэ,
Альган дээрээ үргэмөөр.
Нэгэ наһанай жаргалы
Ниилэжэ эдлэхэеэ хүсэбэл,
Эжы, абынгаа буянгы
Адли тэгшэхэн эдлэлсыт.

* * *

Үргыта хабарай
Үняар сииібэн огторгойдо дуратайб.
Үдам гүндэнь
Үнтаршагүй наранай элшэ болоод,
Харанхыда тэмтэрһэн замыеш
Һүниин тэнгээр олтодог һаа,
Хабарые һэлгэхэгүй һэм, —
Одоо юунтэйшье наһаараа.
Халуун нажарай
Хүхын донгодоондо дуратайб.
Хүлгөөтэ газарһаа
Хүдөө тала руу холодожо,
Оюун ухаанай
Утаһа томон һууһалаа,
Арюун дурала
Аглаг үндэр болгодогби.
Хэшэгтэ намарай
Хэлэшэгүй баянда дуратайб.
Хэһэн ажалайм дүн
Хэтэдээ хэшэгтэй байһайш.
Ганзага дүүрэн ябахада—
Газарта ашаан болохогүй.
Ганзага дүүрэн ябахада—
Гасалан шамай нэрбэхэгүй.

ТЭЖЭЭҺЭН БУРУУ ТЭРГЭ ЭБДЭБЭ

Гэрэй буланда һууһан хүбүүнтэйгээ Анна Петровна хөөрэлдэбэгүй. Архиин, тамхинай гашуун үнэрөөр хангалһан Александр эхынгээ урдаһаа гэлиб-галиб хараад, һөөм ута папиросоо утаар һороһоной удаа пяас гэтэр нёлбожорхибо. Мангарайнгаа охиндо заримдаа бөөлжэһэндөө зууралдашадаг хүбүүнэй иигэжэ аашалхада эхэнь гайхабагүй. Гэр доторхи юумэеэ яб-таб хээд, ажалдаа ошохынгоо урда тээ хүбүүгээ шарайшалан хараад:

— Саша, ихэдээ шимни яажа ябанаш? Ула мүрөө алдаагүйдөө ажалда орыш. Хүнүүдтэй уулзаханьшье аягүй болошоо,—гэжэ аргадаад туршаба.

Нэхыдээ нэтэршэһэн хүбүүн сожоошье хүдэлгэбэгүй, харин булангирташаһан нюдөөр үзүүрлэн хараад, хирбагархан үһэтэй толгойгоо эльбэсэгээһэнэй удаа:

— Тархиингаа үһэ зулмайтарнь хайшалуулһан аад!.. Эшхэбтэр гээшэнь... Хүдэлхэ, хүдэлхэгүйгөө бэеэрээ һайса мэдэнэб!—гэжэ зандаран һагад дуугарба.

Гэртээ гансаараа үлэһэн Александр Лавыгин тэрэ дороо гэрэлэй урда ошожо, нюур шарайгаа үшөө дахин адаглан шэртэбэ. Хубилһан, һайжарһан юумэ үгы хэбэртэй. Хорёод үдэрэй саада тээ хайшалуулһан толгойдохи үһэниинь арайл гэжэ үрзыхэдэнэ. Һогтуу нойрмог хүбүүн үһэеэ шэмхээд-шэмхээд туршаба.

Ямаршье ажал хэнгүй, уһан тулам болотороо архидажа, тушаалдаһан хүнүүдтэй наншалдажа ябаһандань зэмэтэй хүн үгы хэбэртэй. Гэбэшье тэрэ зэмээ мэдэрэнгүй, зарим нэгэшүүлһээ үһөөгөө абахаяа шэбшэнэ. Теэд хэнһээ үһөөгөө абаха юм? Арба найматай болотороо тэжээлгэһэн түрэл эжыһээ гү? Хай даа. Дэмырһэн ухаагаа тугаарайхиһаа бүри хурдаар гүйлгөөд үзэхэдэнь, Тарбагатайн милициин таһаг соо үһыень хайшалһан сухалтай хүнэй шэг шарай харагдахадал болоод, арбан табан хоногой туршада сугтаа һууһан нүхэдэйнь энеэлдэхэ абяан дуулдана.

— Хэзээдэшье дахин би кочегараар хүдэлхэгүйб. Ерэн хоёр түхэригэй түлөө нюргаа бэгзылгэжэ, шулуу нүүрһэнэй тооһо тортог залгижа, хүлһөө гоожуулжа байхалтайб. Үгы даа. Бэеэ дэн лэ хүнгэхэнөөр наймаалхагүйб,—гэжэ өөртэйгөө хөөрэлдэжэ байхадань, гэрэй үүдэн гэнтэ нээгдээд. залуухан хүбүүн найгарган оробо.

Эртэ үглөөгүүр тархяа заһажархиһан айлшан үмдэнэйнгөө хармаан сооһоо нэгэ шэл хатууханиие гаргаад, стол дээрэ табижархиба. Шэл соо сэлхыжэ байһан хатууханиие харахадаа, Александр Лавыгин тэсэбэгүй, уряалгүйгөөр орожо ерэһэн айлшанаа тэбэрин байжа таалахатайгаа:

— Һайнши даа, Юрэмни! Тархимни дэмыржэ, дэлбэршэхээ байгаал,—гэжэ билдагашаба.

Эдэмнай хэд гээшэб?

Александр Лавыгинай эжы, Анна Петровна, Дээдэ-Саянтын интернат һургуулида костеляншаар (үхибүүдэй хубсаһа мэдэгшээр) хүдэлдэг, гурбан үхибүүдээ эсэгэгүйгөөр хүмүүжүүлхын тула нилээд зобоһон байха. Мүнөөшье Александрай дүү басагад хүл дээрээ хүсэд гараагүй, һургуулида һурана. Энээниие хүбүүн яһала һайса мэдэнэ. Теэд нэхыдээ нэтэрһэн хүйхэр эжыгээ тооношьегүй, зоргоороо аашална. Арайл гэжэ гурбан класс дүүргээд, саашадаа һурахаяа огто арсаба. Тиихэдэнь хүбүүгээ эжынь Улаан-Үдын ГПТУ-да һурахыень эльгээһэн юм. Һургуули багатай хүбүүн эндэшье абтабагүй. Һураһан юумэ һураар татуулхагүй гэһэндэл, Александр городой булан тохойгоор зайгуултажа, эжынгээ үгэһэн мүнгые уданшьегүй үрижэ дууһаад. һөөргөө Дээдэ-Саянтадаа бусаха баатай болобо.

Уданшьегүй хүбүүн кочегараар хүдэлжэ эхилбэ. Теэд энэшье ажал тэрээндэ таарабагүй. Ажал хэхээ залхуурһан хүбүүн үдэр бүри уһан тулам болотороо архидаад, һүүлэй һүүлдэ ажалһаа намнуулба. Ямаршье ажалгүй зайгуултажа, архидажа ябаһан хүбүүе тэжээхэ гээшэнь хэлэшэгүй хүшэр aaб даа. Эхын олоһон мүнгэн хаанашье хүрэхэгүй юм. Һүүлээрнь Саянтын сомондо дуудуулжа асаргадаад, хүдэлжэ байгаад үдэшэниинь һурахаб гэжэ найдуулба. Хүбүүнэйнгээ хүдэлмэридэ ороходо, эхын сэдьхэл нэгэ бага налайжа захалба. Хүдэлхыень хүдэлөөшье һаа, һарынгаа салингые эхэдээ асаржа үгөөгүй, харин зуурандаа архидажа бараба.

— Хүбүүн, хүдэлжэ олоһон салингаа юундэ намда үгэнэгүйбши? Угайдхадаа бэедээ хубсаһа хунар абахаа яанабши? Һайн мэдэнэш, миниишни олоһон мүнгэн эдихэ юумэнһээ үлэнэгүй бшуу,—гэжэ эжынь уйлан һагад хэлэбэ...

Тиихэдэ архи асаржа ерэһэн Юрий Трепачев гэгшэ мүн баһа тэрэнэй «үрөөһэн бөөрэ» юм. Арба найма наһан дээрээ «хотолзожо» ябаһан нүхэд хаанашье ходо сугтаа ябадаг. Эхэ, эсэгын эрхэ монсог хүбүүнэй — Юрий Трепачевой хуби заяан Александр Лавыгинайхида орходоо тад ондоо һааб даа. Һураха, хүдэлхэ аргатай аад, балшар наһанһаа «эрхэ монсогоор» хүмүүжүүлэгдэжэ, гэртэхинэй мэдэлһээ хадууршоо.

— Хүбүүнтнай юундэ хаанашье хүдэлдэггүй хүм? Архидажа, наншалдажа ябахыень харахада аягүй бшуу,—гэжэ хандахада:—Үшөө үхибүүн хаям даа. Ошон ябатараа ухаа ороно. заһарна аабза,—гэжэ гэртэхиниинь хайхарамжагүйгөөр харюусадаг.

Гэртэхиндээ өөгшөөлгэдэг Юрий хармаандаа ходо мүнгэтэй ябадаг, архи тамхинда дуратайшуулые дахуулжа, заримдаа наншалдаа ударидадаг.

Архиншаа, уһан мунса хоёр хүбүүдэй хахуулида хүнгэн сэдьхэлтэйшүүл ороодхидог. Совет Армиин албанһаа һаяшаг ерэһэн Строилов гэжэ хүбүүн тэдэ хүйхэрнүүдэй хахуулида орожо, Дээдэ-Саянтын интернат һургуулиин столово соо архидаад, дайралдаһан хүнүүдые хутага барижа намнаһан байна.

Эхэ, эсэгын хүбүүд! Дээрэ дурсагдаһан хүбүүд тон адляар хүмүүжүүлэгдээгүйшье һаа, бултадаа нютагайнгаа һургуулида һуралсаһан байха. Эсэгын хүбүүд адли байдаггүй гэжэ хэлсэдэг. Тиигэбэ ябашье гэртэхинэйнгээ хайра туһые харюулха уялгатай ха юм. Теэд юундэ Дээдэ-Саянтын хүтэлбэрилхы тушаалтад, нютагай эдэбхитэн иимэрхүү асуудалаар һонирходоггүй, хаһа сагтань хэмжээ абадаггүй гээшэб? Абяагүй ябаха туманъ тэдэнэр улам саашаа дашуураад. ахамад нүхэдэйнгөө, гэртэхинэйнгээ хараһаар байтар архидаһан, наншалдаһан, ажалһаа хулжаһан зандаа годоорнод.

К. ГАБАЕВ.
М. ОСОДОЕВ.

ЗАГАҺАШАД ТУХАЙ ХЭДЭН ҮГЭ

◆ Табан жэлэй туршада шэб шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэглэгдэһэн загаһа бариндаг флодой суднануудай тоо 2,5 дахин олон болгогдохо байна.

◆ 1970 ондо 85—90 миллион центнер загаһан, кит болон далайн ан баригдаха ёһотой.

◆ Табан жэл соо эдеэ хоолдо хэрэглэгдэхэ загаһанай продукт гаргалга 68 процентээр, тэрэ тоодо амиды загаһан—3,9 дахин, филе—17, хүргэгдэһэн загаһан—2,2, дахин ехээр баригдаха.

◆ СССР-тэхи нуурнууд 25 миллион гектар талмай эзэлнэ. Энэ хадаа Азовско далайһаа 7 дахин ехэ болоно. Гадна 5 миллион гектар талмайтай хэмэл нуур тогтоогдонхой. Тэдэ нуурнуудһаа жэл бүхэндэ 2,5 миллион центнер загаһан баригдана.

◆ 913 загаһашадта Социалис Ажалай Геройн дээдэ нэрэ хүртөөгдэһэн, 20 мянган загаһашад орденууд ба медальнуудаар шагнагдаһан байна.

(Календарьһаа абтаба).

МЭДЭХЭДЭ ТУҺА[...]

Хабар, зунай сагта гэра[...] сонхоор аляаһа батаганаанай[...]дэжэ орохогүйн тула сон[...] дайнгаа рамые уксусаар а[...]да һайн юм.

* * *

Гоёлойнгоо сэбэр хубсаһа[...]рэ кофе, какао ойлгомторгү[...] һаагаад, тэрэнэй бүдэнтэй [...] һууриинь арилгаха гээ һа[...] түрүүн дабһатай халуун [...] угаагаад, һүүлдэнь хүйтэн [...] зайлажархихадатнай тэм[...]гөөр угаагдан гараха.

* * *

Ехэ халуун утюгаар [...]һэн хубсаһанай хайр[...] шарлаһан һууриень һо[...] шүүһээр һайса дэбтээгээд [...] часай туршада байлгагты. [...] гэһэнэй һүүлээр тэрэ хуб[...] угаагаад абахадатнай ша[...] сараань үгы болошохо.

(«Работница» журналһаа а[...])

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Һургуулида—үдэр бүриин анхарал» гэһэн түрүү бэшэг. «Бултадаа үбһэ хуряалгада гаранхай» гэһэн Ф. Сорокиной фоторепортаж. ТАСС-ай шуухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро Н. Чипизубовай статья. «Шэнэдхэгдэһэн Илькинка» гэһэн К. Корытовагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: ой модо хамгаалха асуудалаар А. Игумновагай корреспонденци. «Сэхыень хэлээ һаа...» гэһэн АПН-эй материал. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Үйлсөөр хүбүүхэн алхална» гэһэн Г. Корсаковай корреспонденци. А. Румянцевай шэнэ шүлэгүүд. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын аминаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саг зуурын бороо орохо. Һулахана̄ар һалхилха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 15—17, үдэрынь 25—27 градус дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Һунгуулиин Загарайн округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат, «Правда Бурятии» газетын редактор
Цирен Очирович ОЧИРОВАЙ
сагһаа урид наһа бараһантай дашарамдуулан, гэр бүлынхидтэнь, түрэлхидтэнь КПСС-эй Загарайн райком, аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитет гүнзэгы гашуудалаа мэдүүлнэ.

«Правда Бурятии» га[...]тын редактор
Цирен Очирович ОЧИРОВАЙ
сагһаа урид наһа ба[...]һантай дашарамдуулан, [...] бүлынхидтэнь КПСС-эй [...]ветскэ райком, Сове[...] районой ажалшадай деп[...]дуудай Советэй гүйсэд[...] комитет гүнзэгы шанала[...] мэдүүлнэ.

Семен Сергеевич ИЛЬИНЭЙ
гэнтын усалаар наһа бараһантай дашарамдуулан, «Буряад үнэн» газетын редакциин коллектив өөрынгөө хүдэлмэрилэгшэ М. М. Осодоевто гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Уһанай аюулһаа хүнүү[...] абаржа байһаар хайрата [...] бүүн
БАТО-ОЧИРОИНЬ
гэнтын усалаар наһа ба[...]һантай дашарамдуу[...] КПСС-эй райкомой сек[...]тарь Р. Г. Раднаевта, т[...]нэй бүлэдэ партиин Яруу[...] райком, аймагай Сове[...] гүйсэдхэхэ комитет гүнз[...] шаналалаа мэдүүлнэ.

МАНАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефо[...] приёмная—54-93, секретариат—66-76.
Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР.
Н-01722. Зак. № 627